

STICHTING PIETERSKERK LEIDEN
TE LEIDEN

Rapport 2023

INHOUDSOPGAVE

Pagina

RAPPORT

1	Resultaat	2
2	Financiële positie	3

FINANCIEEL VERSLAG

1	Bestuursverslag	5

JAARREKENING

1	Balans per 31 december 2023	28
2	Staat van baten en lasten over 2023	29
3	Kasstroomoverzicht 2023	30
4	Grondslagen voor waardering en bepaling van het saldo van baten en lasten	31
5	Toelichting op de balans per 31 december 2023	35
6	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2023	43

OVERIGE GEGEVENS

1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	49

BIJLAGEN

1	Overzicht vaste activa	

RAPPORT

1 RESULTAAT

1.1 Vergelijkend overzicht

Het exploitatieresultaat over 2023 bedraagt negatief € 240.441 tegenover negatief € 19.463 over 2022. De exploitatieresultaten over beide jaren kunnen als volgt worden samengevat:

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Baten			
Opbrengsten	1.967.671	1.499.500	1.620.537
Subsidiebaten	56.045	54.000	52.028
Overige baten	-40.952	-	408.439
	<u>1.982.764</u>	<u>1.553.500</u>	<u>2.081.004</u>
Lasten			
Directe kosten			
Project management	1.226.558	932.000	1.025.114
Indirecte kosten			
Personeelslasten	668.732	635.000	598.404
Afschrijvingen materiële vaste activa	12.442	30.000	20.038
Overige bedrijfslasten	307.569	326.000	444.216
Som der lasten	<u>988.743</u>	<u>991.000</u>	<u>1.062.658</u>
Resultaat	<u>-232.537</u>	<u>-369.500</u>	<u>-6.768</u>
Financiële baten en lasten	-7.904	-4.000	-12.695
Saldo	<u><u>-240.441</u></u>	<u><u>-373.500</u></u>	<u><u>-19.463</u></u>

2 FINANCIËLE POSITIE

Uit de balans is de volgende financieringsstructuur af te leiden:

	31-12-2023		31-12-2022	
	€	€	€	€
Beschikbaar op lange termijn:				
Kapitaal	-46.639		193.802	
Voorzieningen	536.500		506.500	
Langlopende schulden	868.564		880.657	
		1.358.425		1.580.959
Waarvan vastgelegd op lange termijn:				
Materiële vaste activa		140.622		153.064
Werkkapitaal		1.217.803		1.427.895
Dit bedrag is als volgt aangewend:				
Vorraden	15.166		20.804	
Vorderingen	634.444		549.838	
Liquide middelen	1.188.579		1.382.084	
		1.838.189		1.952.726
Af: kortlopende schulden		620.386		524.831
Werkkapitaal		1.217.803		1.427.895

FINANCIEEL VERSLAG

Jaarverslag

2023

Bestuursverslag 2023

1. Organisatie

1.1. Missie & visie

De statutaire doelstelling van de Stichting Pieterskerk Leiden als eigenaar van het monument is:

... om de Pieterskerk in goede staat te brengen en te houden en zodoende, in het algemeen en het plaatselijk belang, het cultuurhistorisch monument te laten voortbestaan.

De missie en visie van de Pieterskerk Leiden zijn omschreven in het jaarplan 2021 en luiden:

De Stichting Pieterskerk Leiden garandeert het voortbestaan van het monument als ontmoetingsplaats tussen verleden & toekomst, door mensen te verbinden & te inspireren.

De Stichting Pieterskerk Leiden conserveert, restaureert, onderzoekt, publiceert, produceert, inspireert en verwelkomt. Dit alles op een duurzame wijze en met een verantwoorde exploitatie. De Pieterskerk Leiden is een plek in de stad waar je naartoe gaat om te ontmoeten, verhalen te vertellen en te ontspannen, waar je onderdeel bent van het brede sociale leven van de stad.

1.2 Bestuurlijke organisatie

De Stichting Pieterskerk Leiden kent sinds 2012 een Raad van Toezicht-model. De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en het gevoerde beleid, waarbij het de directie met advies terzijde staat. De Stichting Pieterskerk Leiden hanteert een directiereglement; dit reglement is in 2012 vastgesteld door de Raad van Toezicht. Op 31 december 2023 bestond het bestuur van de Stichting Pieterskerk Leiden uit een directeur-bestuurder:

mevrouw G.A.C.M. Hurkmans MSc (1959)

Sinds 2012 in dienst van de Stichting Pieterskerk Leiden.

Hoofdfunctie: directeur-bestuurder Stichting Pieterskerk Leiden

Nevenfuncties:

* Eigenaar Art Result Consultancy

Frieke Hurkmans zal per 31 juli haar taken neerleggen en per 1 oktober 2024 uit dienst treden bij de Stichting Pieterskerk Leiden. Vanaf 31 juli 2024 wordt decharge verleend. Per medio juli 2024 wordt een nieuwe directeur-bestuurder aangesteld voor de Stichting Pieterskerk Leiden.

1.3 Beloning

De Wet Normering Topsalarissen (WNT) is niet van toepassing op de Stichting Pieterskerk Leiden. De beloning van de directeur-bestuurder ligt ver onder het maximum van de WNT.

1.4 Gestaag verder...

Het bedrijfsplan 2023-2025 draagt de titel 'Moedig Voorwaarts! Maar waarheen?'. Het is niet moeilijk om moedig te zijn in goede tijden, maar als het spannend wordt krijgt moed lading. Corona is endemisch geworden, maar de pandemie laat diepe sporen na. De oorlog in Oekraïne heeft als direct gevolg dat de energieprijzen enorm stegen en in het kielzog daarvan bereikte de inflatie een historisch hoogtepunt. Om alles af te toppen bleef ook in 2023 het personeelstekort hoog. De afgelopen veertien jaar is de Pieterskerk Leiden dusdanig geprofessionaliseerd, dat er uiteindelijk een oplossing gevonden gaat worden. De tekorten van 2023 kunnen opgevangen worden door de donatie van de

Stichting Jean Pesijn, waardoor het opgebouwde vermogen en de reserves tot 2024 onaangeroerd blijven.

Het publiek van de Matthäus Passion en het Weihnachts-Oratorium zijn in hogere aantallen dan ooit tevoren gekomen. De zakelijke markt blijft veel voorzichtiger, niet geheel onbegrijpelijk gezien de onzekere tijden en de aanhoudende recessie. Het komend jaar zal dat anders zijn. De Pieterskerk Leiden gaat moedig voorwaarts, ook in zware tijden. Waarheen, daaraan zal een nieuwe directeur-bestuurder met nieuwe energie richting aan gaan geven. .

1.5 Personeelsbeleid

De personele organisatie van de Stichting Pieterskerk Leiden draagt zowel zorg voor het onderhoud en beheer van het monument, als voor de uitvoer van alle (commerciële) activiteiten. De Stichting Pieterskerk Leiden werkt met een klein team in vaste dienst, bestaande uit voornamelijk jonge professionals. Daarnaast wordt samengewerkt met externe partners, freelancers en oproepkrachten. Flexibele inzet van arbeid is noodzakelijk door zowel de aard van de evenementen- en toeristenbranche, als vanwege het kostenaspect, ingegeven door de structureel kwetsbare financiële positie van de Stichting Pieterskerk Leiden. Voor de invulling van de flexibele schil wordt gedeeltelijk gebruikgemaakt van payrolling en gedeeltelijk wordt er gedetacheerd via vaste partners.

In 2020 werd tijdens de coronapandemie duidelijk dat door de bovengenoemde flexibele schil, de personeelslasten in zeer korte tijd terug konden worden gebracht tot een acceptabel minimum. Het geminimaliseerde kernteam stelde zich tijdens de afgelopen periode van de coronacrisis maximaal flexibel op. De diversiteit aan talenten was breed en werd zo efficiënt en effectief mogelijk ingezet.

In 2024 worden in het vaste team vier nieuwe medewerkers ingewerkt, drie medewerkers met salestaken en de nieuwe directeur-bestuurder. Tot op heden zijn er zeer moeilijk dutymanagers te vinden, waardoor vaste medewerkers deze diensten nog steeds voor hun rekening nemen. Dit bemoeilijkt een soepele voortgang van de bedrijfsvoering. De complexe taken en de daarbij behorende lange inwerktijden, vragen zowel maximale inzet en flexibiliteit van nieuwe alsook van bestaande teamleden. De werkintensiteit voor het vaste team is hoog. Het balanceren op de lijn van kostenbesparing en het leveren van high-end kwaliteit, is onder deze omstandigheden ingewikkeld en vraagt veel aandacht voor de sociale kant van arbeid. Naar verwachting zal het vaste team eind 2024 weer op volle kracht inzetbaar zijn op kantoor.

In november 2022 startte het eerste deel van de masterclasses op zoek naar jong orgel talent voor de positie van *junior organist-in-residence*. Drie internationale organisten uit Spanje en de Verenigde Staten werden geselecteerd voor deze masterclasses. Eind maart 2023 werd tijdens het tweede deel van deze masterclasses de freelance positie van *junior organist-in-residence* toegekend aan de Spaanse kandidaat voor een periode van maximaal twee jaar.

1.4.1 Vaste partners

Daar waar mogelijk wordt samengewerkt met (lokale) vaste partners. Het gaat daarbij o.a. om administratieve werkzaamheden en de inhuur van schoonmaak, beveiliging, podiumbouw, tribunebouw, eventinrichting en catering.

Sinds 2013 is de administratie van de Stichting Pieterskerk Leiden uitbesteed. Vanaf eind 2014 worden de administratieve werkzaamheden uitgevoerd door 'APEK administraties'. In 2022 is APEK administraties overgegaan in APEK administraties B.V., onderdeel van de Bunnig Groep. Eimert van der Vliet blijft tot 2027 als accountmanager verbonden aan de Pieterskerk Leiden. Alle diensten worden ook in deze constructie tegen een fixed-fee aangeboden.

De accountantscontrole wordt voor 2023 uitgevoerd door *Audit to Be*, onderdeel van *Stolp+KAB Adviseurs en Accountants*. In de administratieve organisatie zijn de financiële procedures in vergaande mate gedigitaliseerd en geautomatiseerd.

1.4.2 Vrijwilligers

De vrijwilligers zijn vanaf het begin van de oprichting van de Stichting Pieterskerk Leiden het fundament van de organisatie. De inzet van de vrijwilligers is een stabiele factor binnen de Pieterskerk Leiden. Van Raad van Toezicht, het bestuur van de Vrienden, tot de burens die de tuin bijhouden, de orgeltrappers, de rondleiders of de vrijwilligers van het café en de catering: iedereen deelt kennis en zet zich met enorm enthousiasme in. De functie van vrijwilligerscoördinator wordt op dit moment uitgevoerd door hoofd Collectie- & Monumentbeheer. Jaarlijks worden drie tot vier bijeenkomsten georganiseerd waar vrijwilligers, oproepkrachten en freelancers welkom zijn. De band met de vrijwilligers en de organisatie is sterk en open. In tegenstelling tot andere non-profit organisaties groeit het vrijwilligersbestand bij de Pieterskerk Leiden.

1.5 Arbo-beleid

De Stichting Pieterskerk Leiden is verbonden aan de ArboNed. Sinds 2018 is de functie van vertrouwenspersoon ook bij de ArboNed geborgd.

In 2020 heeft een uitvoerige actualisatie van de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RIE) plaatsgevonden. Deze is gecontroleerd door een gecertificeerde arbeidshygiënist van *Zorg voor de Zaak*. Aan de hand daarvan is het plan van aanpak - waar nodig - aangepast om risico's en knelpunten effectief te kunnen beheersen en/of oplossen. Alle actiepunten uit de rapportage zijn verwerkt in het Plan van Aanpak (PVA) voor de RIE. Dit PVA is een 'levend' document dat gedurende ieder kalenderjaar wordt geactualiseerd. De rapportage van de RIE en het PVA zijn tijdens de vergaderingen in maart en november 2023 gepresenteerd aan de Raad van Toezicht. Het ziekteverzuimpercentage in 2023 bij de vaste medewerkers van de Pieterskerk was 3,57%.

In het jaarverslag van ArboNed voor de Stichting Pieterskerk Leiden is te lezen dat er in 2023 geen gebruik gemaakt is van de inzet van de vertrouwenspersoon via ArboNed.

De Stichting Pieterskerk Leiden volgt m.b.t. de salarissen van het kantoorpersoneel, voor zover mogelijk, de gemeentelijke cao. Het niet aangesloten zijn bij een cao kan de Stichting Pieterskerk Leiden op achterstand brengen ten opzichte van de actuele culturele arbeidsmarkt. Op termijn kan de Stichting Pieterskerk Leiden overwegen zich aan te sluiten bij een verwante cao. Om de kwaliteit van de medewerkers verbonden aan de Stichting Pieterskerk Leiden te waarborgen worden cursussen en/of trainingen gevolgd. In 2023 bleef dit beperkt tot:

- BHV training sales, bedrijfsleider, backoffice, conservator, cafémedewerkers, dutymanagers & stagehands
- Sociale Hygiëne cafémedewerkers

2. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

De Stichting Pieterskerk Leiden hanteert de volgende statements ten aanzien van het maatschappelijk verantwoord ondernemen:

- De Pieterskerk Leiden levert een actieve bijdrage aan het ontwikkelen van overdracht van kennis.
- De Pieterskerk Leiden maakt transparante afspraken met haar stakeholders.
- De Pieterskerk Leiden bewaakt de continuïteit van de onderneming en de daaraan verbonden arbeidsplaatsen.

De Pieterskerk Leiden committeert zich aan de *Governance Code Cultuur*. Daarnaast wordt, waar mogelijk, de *Fair Practice Code* gehanteerd. Hierbij staat Fair Pay, Fair Share en Fair Chain centraal

met als kernwaarden: solidariteit, duurzaamheid, diversiteit, vertrouwen & transparantie. Met name de kernwaarde *diversiteit* en in het verlengde daarvan inclusiviteit, krijgt de komende jaren in de Pieterskerk Leiden extra aandacht. Dit is in lijn met de speerpunten van de culturele C6 partners (§ 3.1).

Sinds 2011 heeft de Pieterskerk Leiden een Green Key GOUD certificering voor congreslocaties. Begin 2024 is voor het 14^e jaar op rij het GOUD keurmerk verlengd. Speerpunt t.a.v. duurzaamheid is o.a. dat onderzoek wordt gedaan naar het optimaal aansluiten bij de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing.

3. Samenwerking

Voor een rijksmonument als de Pieterskerk Leiden is samenwerking met lokale, nationale en internationale partners voorwaardelijk en van bijzonder groot belang. Samenwerkingen borgen de maatschappelijke functie en leggen een fundament voor de commerciële taakstelling. Ook in coronatijden is op verschillende manieren de samenwerking onderhouden en zijn nieuwe samenwerkingen gezocht.

3.1 Leidse partners

Leiden & Partners werd in 2007 als netwerkorganisatie door een twintigtal stadspartners opgericht met als doel om Leiden regionaal en (inter-)nationaal op de kaart te zetten en meer toeristische en zakelijke bezoekers naar Leiden te trekken. De organisatie geeft invulling aan het merk '*Leiden, Stad van ontdekkingen*'. De Pieterskerk Leiden is vanaf het begin een actieve partner geweest in Leiden & Partners. In 2014 heeft de Pieterskerk Leiden op initiatief van Leiden & Partners een convenant getekend voor de oprichting van het *Leiden Convention Bureau*, dat zich op de internationale congresmarkt richt. Tijdens het jaarlijkse Bachconcert van het 'Weihnachts-Oratorium' in de Pieterskerk Leiden worden de ambassadeurs van het *Leiden Convention Bureau* ontvangen. De Pieterskerk Leiden heeft op directieniveau zitting in de stuurgroep. Hoewel de congresmarkt slechts een zeer klein aandeel uitmaakt van de inkomsten van de orderportefeuille van de Pieterskerk Leiden, blijft de Pieterskerk als stadspartner actief lid van *Leiden Convention Bureau*.

Met een cultuursubsidie van de gemeente Leiden is de Pieterskerk Leiden in staat een aantal culturele activiteiten te ondersteunen. Daarbij gaat het zowel om traditionele activiteiten als de 3 October dankdienst, de kerstnachtdienst, orgelconcerten, Scratch Muziekdagen, concerten van de drie Leidse amateurkoren Ex Animo, Con Amore & Toonkunstkoor en initiatieven zoals het Leiden International Film Festival. Deze activiteiten zorgen voor een brede worteling van de Pieterskerk Leiden binnen de (Leidse) samenleving.

In september 2020 nam de Gemeente Leiden het initiatief om i.s.m. consultancybureau BMC onderzoek te doen naar een 'Deltaplan Cultuur', dat zich primair richtte op de grote Leidse culturele instellingen, de zogenaamde C6: BplusC, Leidse Schouwburg - Stadsgehoorzaal, Theater Ins Blau, Gebr. De Nobel, Museum De Lakenhal en de Pieterskerk Leiden. Op initiatief van C6 is vervolgens een intensief informeel maandelijks directieoverleg gestart onder een jaarlijks wisselend voorzitterschap. Voor de komende jaren zijn, in onderling overleg, drie aandachtsgebieden benoemd om verder met elkaar te verkennen:

- Diversiteit en Inclusie (D&I) Code
- Fair Practice Code
- Huisvesting

Het onderdeel *Huisvesting* is voor de Stichting Pieterskerk Leiden niet van toepassing. Alle andere partners van de C6 huren gebouwen van het gemeentelijke vastgoed, hetgeen tot problemen leidt in de kosten en de demarcatielijnen tussen huurder en verhuurder.

De C6 bouwt verder op een samenwerking uit coronatijd van zes culturele instellingen door de Cultuurtafel Leiden te lanceren. De eerste doelen van de Cultuurtafel Leiden zijn om cultuureducatie en -participatie van jong tot oud te versterken, om te zorgen dat er een investeringsprogramma komt dat recht doet aan het profiel van Stad van Kennis en Cultuur, en om samen met de gemeente tot een nieuwe subsidiesystematiek te komen. Daarnaast wil de Cultuurtafel Leiden meer aandacht voor levende cultuur, naast de bestaande aandacht voor historie en erfgoed, en moet de cultuursector gelijkwaardiger en toegankelijker voor iedereen worden.

De Cultuurtafel Leiden bestaat naast de C6 uit vertegenwoordigers van het Cultuurfonds Leiden, kunstenaarscollectief ROEM, Muziektheatergezelschap de Veenfabriek, en het Leiden International Film Festival. De Cultuurtafel werkt met een aantal vaste leden die allen een cultuurdiscipline vertegenwoordigen en staat tegelijkertijd open voor vertegenwoordigers van andere cultuurorganisaties die thema's kunnen agenderen en kunnen aanschuiven aan tafel.

3.2 Nationale partners

Op landelijk niveau is de Pieterskerk Leiden een actieve partner van het Groot Kerken Overleg (GKO)¹. Een overleg waarbij de grote stadskerken zonder primaire religieuze functie zijn aangesloten, om kennis en ervaringen uit te wisselen. Door de coronapandemie zijn de contacten met erfgoedpartners op nationaal niveau geïntensiveerd. Er wordt nauw samengewerkt met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), het Nationaal Restauratie Fonds (NRF) en Nationale Monumenten Organisatie (NMo). Daarnaast maakte de Pieterskerk Leiden deel uit van het Nationale Erfgoedplatform dat vanaf de eerste periode van de coronacrisis in 2020 de belangen van het erfgoed bij het ministerie van OC&W vertegenwoordigde.

De Pieterskerk Leiden werkt verder samen met event-branchespecialisten *High Profile* en *Eventbranche*. In 2020 is de Pieterskerk Leiden lid geworden van de Koninklijke Horeca Nederland (KHN) en het Platform Cultuur Locaties, met een brede selectie aan musea en theater.

4. Cultuur

De Pieterskerk Leiden heeft een lange historie als centrale ontmoetingsplek voor bewoners en bezoekers van Leiden. De reguliere culturele evenementen verbinden en geven invulling aan het feit dat de Pieterskerk Leiden het historische hart van de stad is. Ter ondersteuning van de culturele activiteiten in het monument ontvangt de Pieterskerk Leiden van de gemeente Leiden een cultuur- en onderhoudssubsidie in de vorm van een Uitvoering Overeenkomst (UVOK) (zie ook § 5.4.3).

Door de coronamaatregelen aan het begin van het jaar kon niet worden tegemoetgekomen aan alle afspraken conform de UVOK 2023. Een klein gedeelte van deze gelden zijn gereserveerd ten behoeve van extra ondersteuning van culturele activiteiten in komende jaren. De onderstaande evenementen- in willekeurige volgorde - hebben plaatsgevonden:

- Orgelconcerten:
  - o Orgelconcerten door junior organist-in-residence
- Klassieke en oude muziek:
  - o Scratch concerten
  - o Matthäus Passion
  - o Weihnachts-Oratorium
  - o Wolfgang transcriptie voor Weihnachts-Oratorium
  - o Toonkunstkoor
- Leidse Stadsvieringen:
  - o 4 mei herdenking

---

¹ Groot Kerken Overleg leden: Nieuwe kerk, Oude kerk en Westerkerk in Amsterdam, Laurenskerk Rotterdam, Grote Kerk Breda, Eusebiuskerk Arnhem, Grote kerk Naarden, Academiehuis Grote kerk Zwolle, Stadsherstel Amsterdam, Grote kerk Zwolle, A-Kerk Groningen en Pieterskerk Leiden.

- 3 October-viering
- Leidse Hofjesconcerten
- Kinderkerstfeest
- Kerstnachtdienst
- Openstellingen
  - Museale openstellingen
  - Open Monumentendagen
  - Rondleidingen

Andere onderdelen van de UVOK zijn:

1. Het verder ontwikkelen van de Bachtraditie ('Bach & Leiden');
2. Een zeer gevarieerd publieksbereik en versterking van de aantrekkelijkheid van Leiden door de verhuur van het monument en het faciliteren van evenementen (waaronder beurzen, congressen en bedrijfsevenementen);
3. Zo veel mogelijk openstelling voor bezoekers/toeristen, wanneer het monument niet is verhuurd en openstelling veilig kan gebeuren (circa 150 dagen per jaar);
4. Rondleidingen en begeleiding door vrijwilligers met kennis van zaken tijdens openstellingen;
5. Samenwerking met betrekking tot collectieve marketing van Leiden;
6. Instandhouding van de museale waarde van de Pieterskerk Leiden.

Het bovenstaande kon tijdens de coronapandemie slechts beperkt worden uitgevoerd. De nadruk is in deze periode met name komen te liggen op de openstellingen, samenwerking met stadspartners en de instandhouding van de museale waarde. Pre-corona ontving de Pieterskerk Leiden jaarlijks ±100.000 bezoekers. Dat aantal is vervolgens na corona sterk afgenomen en herstelt zich gestaag. Het is echter (nog) niet terug op de eerder genoemde aantallen.

4.1 Ontsluiting monument - van beleving naar betekenis

Al bijna 900 jaar is de Pieterskerk hét ijkpunt van Leiden. De twee sleutels van Petrus zijn het symbool van Leiden. De bijzondere ambiance van het monument maakt het een centrale ontmoetingsplaats in de stad, waar mensen met elkaar in verbinding komen en elkaar inspireren. De Pieterskerk is krachtig in het heden en in de verbinding tussen verleden en toekomst in de stad Leiden.

Het opnieuw laden van de betekenis van de Pieterskerk voor de stad Leiden als monument, museum, ontmoetings- en ontspanningsplaats zal een speerpunt zijn in de komende jaren. De Leidse geschiedenis is op een natuurlijke wijze verbonden met de eigen collectie van schilderijen, epitafen, rouwborden, graven, monumenten uit verschillende stijlperiodes tot en met het unieke goudleerbehang.

Het formaliseren van de museumstatus bij het Museumregister Nederland is een langdurig traject, dat medio 2024 opnieuw zal worden opgepakt. Het Museumregister Nederland beoordeelt op drie pijlers, te weten: bedrijfsvoering, de eigen collectie en publiek. Het beschrijven van de eigen collectie verdient bij de Pieterskerk Leiden in de aanloop naar de aanvraag de grootste aandacht.

Sinds 2013 is de museale collectie van de Pieterskerk Leiden digitaal gearchiveerd in *Axiell Museum*. Axiell Museum is collectie-managementsoftware, speciaal ontwikkeld voor professioneel collectiemanagement in musea, en wordt o.a. gebruikt door het British Museum en het Rijksmuseum. De collectieregistratie in de Pieterskerk Leiden is gebaseerd op de 'Inventaris van het kunst- en cultuurbezit' door de voormalige Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland uit 2006. Alle monumentale onderdelen zijn in Axiell Museum opgenomen en indien beschikbaar zijn foto's en documenten (artikelen, restauratierapporten, offertes e.d.) toegevoegd. In 2019 is Axiell Museum geactualiseerd en omgezet naar een webbased versie.

Het beeldarchief van de Pieterskerk Leiden wordt in de komende jaren digitaal gecategoriseerd en opgeslagen in het content programma Bynder. Op termijn biedt dit programma ook de mogelijkheid om het beeldmateriaal te ontsluiten.

In 2021 is er een begin gemaakt met het bouwen van een nieuwe website in Wordpress. De oude website was gebouwd met een custommade content management systeem (cms) gebouwd door en voor de webbouwers. De kwetsbaarheid van het support en de hoge kosten bij aanpassingen waren redenen om een nieuwe website te bouwen. Een juist besluit, toen in december 2021 bleek dat de huidige webbouwers zich volledig gingen concentreren op retail websites en de oude website vanaf maart 2022 niet meer zouden ondersteunden. In 2022 is de nieuwe website live gegaan, deze wordt in de komende jaren nog verder vertaald en uitgebreid.

De historie van de Pieterskerk Leiden zal, in het kader van diversiteit en inclusiviteit, nader worden onderzocht op gender, sociaaleconomische achtergronden en slavernij. Deze vaak onzichtbare historie van de Pieterskerk Leiden zal via de aanwezige narrowcasting worden gedeeld met het publiek. Hiervoor zal in de komende jaren worden samengewerkt met diverse onderzoekers en in een later stadium mogelijk een ontwerp bureau. Voor dat laatste zal subsidie aangevraagd dienen te worden.

4.2 Educatie – kennisoverdracht

De Pieterskerk Leiden is sinds 2011 een erkend leerbedrijf met een SSB certificering (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven) en biedt in betere tijden stageplaatsen aan voor alle vormen van middelbaar onderwijs, van praktijkschool tot HBO. In de kennisoverdracht wordt actief samengewerkt met verschillende scholen in de regio. De Pieterskerk Leiden biedt ook gastcolleges aan voor zowel middelbare scholen, als hoger en wetenschappelijk onderwijs. De Pieterskerk Leiden biedt verder flexibele arbeidsplaatsen of vrijwilligerswerk aan voor een aantal mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben door een handicap, chronische ziekte of een andere beperking. De Pieterskerk Leiden is weer beperkt begonnen met het faciliteren van stages.

Sinds 2018 faciliteert de Pieterskerk Leiden het promotieonderzoek van conservator Ward Hoskens, naar de moderne geschiedenis van de Pieterskerk Leiden. Dit onderzoek liep in 2023 door en wordt in 2024 afgerond. Er wordt onderzocht hoe het proefschrift in boekvorm kan worden uitgebracht.

5. Financieel beleid

De financiële administratie is in 2013 grotendeels gedigitaliseerd. De koppeling van de systemen Twinfield, Basecone en Artifax Event verhogen de transparantie en zorgen voor een maximale efficiency. De boekhouding kent inmiddels zeven kostenplaatsen, zijnde monument, commerciële exploitatie, Villa Rameau, Museumcafé (klein), Museumcafé (groot), de wijnkelder en de Escaperoom. Dit geeft een helder inzicht in de kosten- en batenstructuur van alle onderdelen van de administratie. Sinds 2021 werden op advies van de accountant de betalingen niet enkel geaccordeerd maar ook uitgevoerd door de directeur-bestuurder. Vanaf medio 2023 heeft Hoofd Cultuur & Exploitatie de rol van procuratiehouder met de directeur-bestuurder als achtervang tijdens afwezigheid. Dit is geborgd in de Kamer van Koophandel.

De inrichting van het evenementenprogramma Artifax zorgt ervoor dat sinds 2020 realistische prognoses gemaakt kunnen worden van de commerciële exploitatie. In 2021 is een verdere automatisering van het administratieve traject gerealiseerd door de koppeling van Artifax met Docusign. Hierdoor worden de overeenkomsten digitaal ondertekend, hetgeen de afhandeling bespoedigt en de contracten ook op de juiste wijze worden geaccordeerd. In de komende jaren zal aandacht dienen te zijn voor verdere automatisering m.b.t. de boekingen voor Villa Rameau en de Escaperoom, als ook koppeling met de personeelsplanning via het programma L1nda.

De automatisering van het kassaprogramma *Lightspeed*, en het daaraan gekoppelde programma

Jamezz (self-order software) en het reserveringsprogramma *Resengo*, die waren ontwikkeld voor de grote opzet van het museumcafé in het monument, kunnen ook in het oorspronkelijke museumcafé worden ingezet.

5.1 Resultaat 2023

De Stichting Pieterskerk Leiden is een nagenoeg ongesubsidieerd monument in het reguliere onderhoud en is daarmee in eigen beheer verantwoordelijk voor de instandhouding van het rijksmonument. Het verdienvermogen van de Stichting Pieterskerk Leiden is sinds haar oprichting in de vorige eeuw met name gericht op de commerciële activiteiten.

De inkomsten op de kostenplaats van het monument bestaan naast de subsidies en fondsen, uit recettes van eigen culturele producties en de inkomsten uit de entreegelden van bezoekers tijdens de openstellingen. De organisatie is niet alleen gericht op winst, maar ook op maatschappelijk rendement en streeft daarbij naar een zakelijke, op effectiviteit en efficiency gerichte bedrijfsvoering. Winst uit de commerciële exploitatie vloeit terug naar het beheer van het monument, dan wel naar de voorzieningen of het eigen vermogen ten behoeve van het groot onderhoud.

De commerciële exploitatie ondervindt in 2023 zoals in eerdere jaren aangekondigd nog zwaar negatieve gevolgen van een beschadigde orderportefeuille, wisseling van personeel en inflatie. Het zal nog tot 2026 a 2027 duren voordat dit is herstelt. Het totale resultaat in 2023 is weliswaar negatief maar komt positiever uit dan begroot. Dit resultaat is gerealiseerd door strak sturen in de bedrijfsvoering.

5.1.1 Villa Rameau

In 2013 werd de voormalige kosterwoning verbouwd en geïntroduceerd als luxe Stadsvilla Rameau, een short-stay locatie in het topsegment van de Leidse Leisure markt. De housekeeping van Villa Rameau wordt intern uitgevoerd, ondersteund m.b.v. reguliere partners van de Pieterskerk. In 2022 behaalde Villa Rameau opnieuw een waardering bij Booking.com van 9,2 dit is gebaseerd op de beoordelingen in de periode dat de Villa nog wel werd verhuur in 2022.

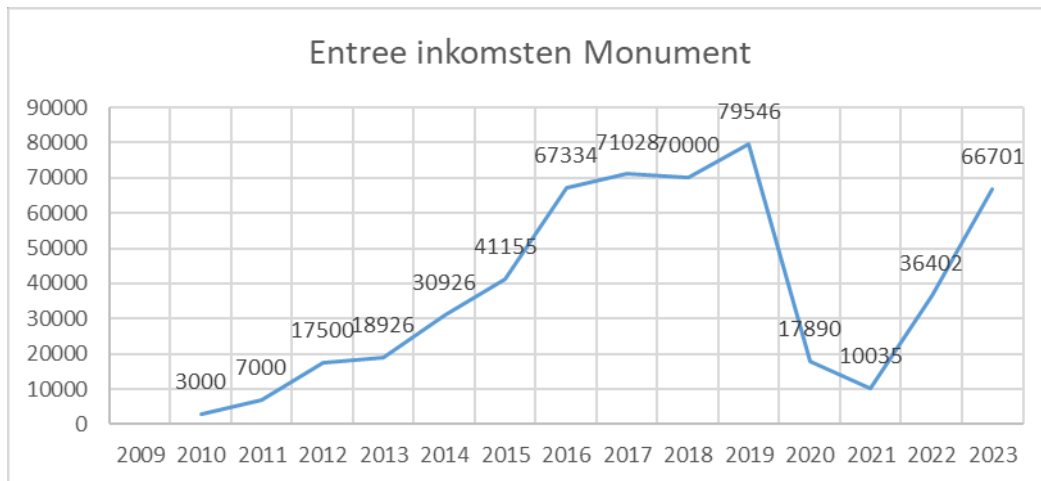
In maart 2022 is besloten om Villa Rameau ter beschikking te stellen aan de opvang van Oekraïense vluchtelingen, als gevolg van de invasie van Rusland in Oekraïne. De familie Stepanova woont en werkt sinds 2022 in de Pieterskerk Leiden. De gedeelde huur voor het kalenderjaar 2023 wordt – gezamenlijk met het algemene tekort van 2023 - gedekt door de donatie van de Stichting Jean Pesijn.

Voor de kalenderjaren 2024 en 2025 is de dekking van de kosten via donaties gereserveerd als geormerkt geld bij de Stichting Vrienden van de Pieterskerk. In de komende periode zal gezocht worden naar passende reguliere woonruimte. Mocht deze woonruimte gevonden worden, zal het resterende geormerkte geld worden gebruikt voor de inrichting van de nieuwe woning en als buffer voor de familie.

5.1.2 Entree inkomsten Monument

Om de bezoekers van het monument beter te faciliteren en de inkomsten rond de museale bezoeken te optimaliseren is in 2014 een museumcafé geopend onder de naam *Pieterskerkcafé*. Het museumcafé is buiten de reguliere openingstijden geschikt voor borrels en kleine (informele) diners. Met ondersteuning van de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden, de Orde van St. Pieter en Fonds 1818 werd de 'bibliotheek' aangepast en ingericht als museumcafé. De reguliere commerciële horecaverunning van de Pieterskerk Leiden is van toepassing op deze ruimte.

Het Pieterskerkcafé sloot in maart 2020 als gevolg van de eerste coronamaatregelen. Pas in de tweede helft van april 2022 ging het museumcafé weer dienst doen als toegang tot de Pieterskerk Leiden. De inkomsten uit de museale bezoeken volgen dezelfde trend als de rest van de commerciële activiteiten, herstel is zichtbaar maar nog niet terug op het niveau van 2019.

grafiek 2 – inkomsten entree monument 2010-2023

5.1.3 Escaperoom

De Escaperoom van de Pieterskerk Leiden is vanaf begin september 2017 operationeel. De Escaperoom is geplaatst in de ruimte die bekend staat als 'de wapenkamer'. De Escaperoom van de Pieterskerk Leiden onderscheidt zich doordat de deur open blijft en het geheim binnen een uur moet worden ontdekt. Het thema voor de afgelopen periode haakt aan bij de Pilgrimsgeschiedenis en de 'Mayflower400'.

Vanaf het begin was de Escaperoom in de Pieterskerk Leiden een succes. De kamer werd goed beoordeeld door de spelers en staat inmiddels bekend als een 'moeilijke' kamer, hetgeen de uitdaging om het te spelen groter maakt. De sfeer en ambiance van de kamer wordt zeer hoog gewaardeerd. De doelgroep bestaat, zoals verwacht, uit: families, vriendengroepen en teamuitjes. De resultaten van de verschillende groepen en de evaluaties per groep worden periodiek geanalyseerd, om aanpassingen door te voeren en het bereik van de advertenties te bepalen.

In 2019 werd een start gemaakt met de voorbereidingen voor een nieuwe inrichting en een nieuw thema van de kamer. Dit project werd gestaakt toen door coronamaatregelen de Escaperoom gedwongen dicht bleef tot het voorjaar van 2022. Technische mankementen maken dat het in 2023 noodzakelijk zal zijn de kamer te verbouwen. De vernieuwde kamer kan naar verwachting in de tweede helft van 2024 in gebruik genomen worden.

5.1.4 Bach & Leiden

De Stichting Pieterskerk Leiden heeft in 2015 een project opgestart onder de naam *Bach & Leiden*. Dit project stelt de Stichting Pieterskerk Leiden in staat om in een dynamische samenwerking met stads- en regiopartners, de culturele positie van de Pieterskerk Leiden in de komende jaren verder te verankeren. Kwalitatief hoogwaardige producties en vernieuwing staan daarbij centraal. Dit is voor zowel de Pieterskerk Leiden, als de stad Leiden een kans.

'Bach & Leiden' is in 2015 begonnen met de uitvoering van het Weihnachts-Oratorium, i.s.m. het Nederlands Kamerkoor. Vanaf 2018 wordt de Matthäus Passion in de Pieterskerk Leiden - en daaraan gekoppeld de kaartverkoop van de eigen producties - in eigen beheer uitgevoerd. De marge die gerealiseerd wordt met de Bachconcerten draagt bij aan het behoud en onderhoud van de Pieterskerk Leiden. Daarbij dient te worden opgemerkt dat het Weihnachts-Oratorium een verlies laat zien, dat gecompenseerd wordt door het positieve resultaat van de Matthäus Passion.

5.1.5 Investerings

De Pieterskerk Leiden voert een eenduidig afschrijvingsbeleid. Restauraties en verbouwingen aan het monument worden afgeschreven. Roerende activa worden niet geactiveerd en worden direct in de kosten opgenomen, mits de kosten gedekt zijn uit bijvoorbeeld: giften, fondsen en/of subsidies.

5.2 Onderhoud & Restauraties

Onderhoud en restauraties garanderen dat erfgoed in Nederland ook in de toekomst van topkwaliteit blijft. Dat geldt voor onderhoud in de 'stenen', maar minstens evenzeer voor optimaliseren van het digitaal beheer van het onderhoud en daarmee het vergroten van kennis in 'eigen huis'. Door de implementatie van de digitale systemen lukt het de Pieterskerk Leiden om het onderhoud optimaal te kunnen inplannen en afstemmen. Daarnaast borgt het kennis t.a.v. onderhoud hetgeen preventief beheer mogelijk maakt. Dit leidt tot een aanzienlijke kostenbesparing en een substantiële verbetering van de (brand)veiligheid.

5.2.1 MJOP

Na een ingrijpende restauratie van 1978 tot 1982, begon in 2001 een nieuwe restauratie, wellicht de grootste en meest ingrijpende restauratie in de Pieterskerk Leiden sinds de ramp met het kruitschip. Deze restauratie duurde tot 2011. In het voorbereidings- en begeleidingstraject is veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de restauratie; voorwaarde voor Rijkssubsidiëring was het bereiken van een zodanig niveau, dat de komende 50 jaar met groot onderhoud zou kunnen worden volstaan.

Naast het groot onderhoud is er, zoals bij ieder gebouw of monument, voortdurend sprake van regulier en incidenteel onderhoud. Het onderhoud en beheer van een bijna 900 jaar oud monument is complex en kan worden beschouwd als een vorm van permanente restauratie. Zowel het reguliere, als het groot onderhoud bestaat voor een groot deel uit specialistisch ambachtelijk vak- en maatwerk, hetgeen uiterst kostbaar is. Het niet uitvoeren van noodzakelijke werkzaamheden en het daarmee in de hand werken van verval, zorgt ervoor dat de kosten vele (tientallen) malen groter worden dan de bedragen in een meerjarenplanning en leidt onherroepelijk tot kapitaalvernietiging.

De relatief rustige onderhoudsperiode direct na een grote restauratie was al in 2011 voorbij. Om het noodzakelijke onderhoud en de kosten daarvan in kaart te brengen heeft de Pieterskerk Leiden in 2016, in overleg met het Leidse *Architektenburo Veldman-Rietbroek-Smit*, een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) over een periode van 20 jaar gemaakt. De MJOP van de Pieterskerk Leiden en Axxerion zijn opgesteld en ingericht conform de eisen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Het gaat daarbij om zowel bouwtechnische, als installatietechnische aspecten.

De jaarlijkse kosten, bij optimaal onderhoud voor het monument, bedragen idealiter ± € 200.000,= tot € 300.000,= per jaar. Een deel van deze kosten, te weten ca. € 80.000,=, bestaat uit de jaarlijkse structurele en incidentele onderhoudskosten voor het monument. De overige kosten bestaan uit indirecte kosten en planmatig groot- en/of vervangingsonderhoud. Gedurende de lopende SIM-periode (2019-2024) kan met een adequate spreiding van de werkzaamheden worden volstaan met € 80.000,= tot € 100.000,= per jaar, aan het regulier en incidenteel onderhoudsbudget. Dit staat los van het groot onderhoud en restauraties. Ten behoeve van een stabiel weerstandsvermogen ten aanzien van het behoud en onderhoud van de Pieterskerk Leiden, is in de toekomst een onderhoudsreserve van € 1.000.000,= tot € 1.500.000,= noodzakelijk.

De vervanging van de huidige gasverwarming zal de komende jaren speciale aandacht vragen, gezien de gewenste terugdringing van de gaswinning. Er zal, o.a. in overleg met de gemeente Leiden, onderzocht moeten worden welke duurzame alternatieven er op termijn beschikbaar zijn voor de binnenstad en de monumenten.

5.2.2 Digitalisering van het onderhoud

In 2017 is gestart met het digitaliseren van het beheer van het onderhoud. Dit borgt kennis en combineert informatie uit verschillende bronnen. Het zorgt ervoor dat onderhoudsplanningen - waaronder de SIM, Monumentenwacht en regulier onderhoud - kunnen worden afgestemd en dat de energiehuishouding nauwkeurig kan worden gemonitord. In het digitale programma Axiell Museum alle monumentale onderdelen van de Pieterskerk Leiden geregistreerd.

Eind 2014 is *Axxerion* geïnstalleerd. *Axxerion* is een facility management-softwarepakket dat alle relevante processen rond gebouwbeheer, zoals planning, onderhoud en energiebeheer, ondersteunt.

Daarnaast digitaliseert Axxerion informatie over leveranciers, gebouwen en huurcontracten. In 2020 is het implementatieproces afgesloten met het kunnen presenteren van adequate rapportages. Tijdens de coronacrisis zijn de banden met de overkoepelende erfgoedinstellingen en de Pieterskerk Leiden sterk geïntensiveerd. De Pieterskerk Leiden was in staat snel en adequaat kengetallen aan te dragen. De contacten die in deze periode zijn gelegd hebben langlopende positieve gevolgen. In 2023 is het Erfgoedhuis Zuid-Holland en de Provincie Zuid Holland gesprekken begonnen over het beheer van het onderhoud. In 2024 gaat dit leiden tot een pilot naar voorbeeld van het gedigitaliseerde beheer van het onderhoud van de Pieterskerk Leiden.

5.2.3 Onderhoud 2023

Naast het jaarlijkse reguliere onderhoud zijn er een aantal projecten in het incidentele onderhoud, die in 2023 plaatsvonden. Ruim 50% van de formatie van de directie, de bedrijfsleider en de conservator wordt besteed aan het voorbereiden, begeleiden en uitvoeren van het onderhoud van de Pieterskerk Leiden. Het gaat daarbij om het aanpassen van begrotingen, het aanvragen van projectsubsidies en het afstemmen van plannings. Daarnaast wordt veel tijd en aandacht besteed aan het begeleiden van de onderhouds-en/of restauratieprojecten en het digitaal archiveren van alle documentatie. Dit laatste heeft de afgelopen jaren geleid tot een substantiële vergroting van de professionele kennis van de eigen organisatie. De huismeester(s) van de Pieterskerk Leiden wordt voor meer dan 75% van zijn tijd ingezet bij onderhoudsprojecten, die onder de specifieke competentie van de huismeester vallen. De planning van de huismeester(s) wordt aangestuurd via digitale werkorders gegenereerd via Axxerion.

Elk jaar wordt in het vierde kwartaal de onderhoudsplanning van het daaropvolgende jaar geactualiseerd. Dit gebeurt na (jaarlijkse) bevindingen van zowel interne, als externe inspecties, alsmede op basis van het beschikbare budget. De controle van de Monumentenwacht is uitgevoerd op 20 & 21 november 2023.

Naast de jaarlijks terugkerende onderhoudscyclus², heeft het onderhoud in 2023 voornamelijk bestaan uit de uitvoer van keuringen en incidenteel onderhoud. Hieronder een aantal bijzonderheden:

Orgels

Tijdens de oplevering van de laatste grote restauratie van het Van Hagerbeerorgel (VHB) in november 2017, werd geconstateerd dat er verzakingsverschijnselen te zien waren bij de grootste pijpen, ook wel *kruip in de corpora* genoemd. Bij het herstel dienen de grote pijpen uit het orgel gehaald te worden om deze te kunnen verstevigen. De kosten werden in 2020 op ± € 100.000,= geschat. In de loop van 2021 bleek bij nader onderzoek, dat de kruip veel sneller verliep dan verwacht. Verder werd geconstateerd dat naast de frontpijpen, op termijn ook onderhoud noodzakelijk zou zijn aan de conducten en de windlade in het rugwerk. Het gelijktijdig uitvoeren van deze drie projecten zorgt voor een substantiële kostenbesparing. De totale kosten van deze restauratie worden nu geraamd op € 350.000,= tot € 400.000,=. Een gedeelte van deze kosten zal worden gedekt uit reeds gedane reserveringen, een substantieel deel zal echter moeten worden gedekt vanuit incidentele projectsubsidies. De restauratie dient binnen een periode van 1-3 jaar te worden uitgevoerd om verdere schade te voorkomen.

In 2023 heeft er regulier onderhoud plaatsgevonden aan het Van Hagerbeerorgel en groot onderhoud aan het Thomas Hillorgel.

---

² Uitvoer van de reguliere onderhoudsplanning, monumentale vloer in de bijenwas zetten, keuringen etc.

Elektra

Omdat er mogelijk sprake was van lekspanning in het museumcafé is de volledige bedrading voor de verlichting vervangen. Voor extra bescherming van de elektrotechnische installatie tegen kortsluiting en overbelasting zijn extra zekeringen toegevoegd.

Inspectie glas en lood ramen

In de SIM 2019-2024 was een uitgebreide inspectie opgenomen van alle glas en lood ramen. Omdat het Glasatelier Hagemeier met haar werkzaamheden is gestopt met haar reguliere werkzaamheden, is contact gezocht met een voormalig medewerker die deze keuring heeft uitgevoerd. Tijdens deze inspectie is geen noemenswaardige schade geconstateerd.

Door de meer dan goede verstandhouding met Glasatelier Hagemeier BV is men bereid het gedigitaliseerde glas en lood dossier van de restauratie 2000-2010, over te dragen aan de Stichting Pieterskerk Leiden. Dit dossier zal vervolgens worden opgenomen in het onderhoudsysteem van de Pieterskerk Leiden. De overdracht zal in de loop van 2024 starten.

Dakgoten en Leien

Reinigen van alle dakgoten (hoge en lage kappen) in combinatie met het regulier onderhoud leien, goten en vergaarbakken door de vaste leverancier van de Pieterskerk Leiden, Jobse BV.

Ventilatoren

Vervanging ventilatoren warmte terugwin unit t.b.v. de kantoren en het museumcafé.

5.3 Subsidies & Fondsenwerving

De fondsen die worden verworven door de Pieterskerk Leiden bestaan uit een grote diversiteit aan inkomsten: donaties van particulieren, inkomsten subsidies van particuliere organisaties, subsidies van overheden en inkomsten uit nevenactiviteiten. In totaal is er in 2023 voor een bedrag van ± € 670.000,= aan donaties, subsidies en fondsen geworven.

5.3.1 Opengestelde Monumentenlening

De Pieterskerk Leiden heeft in 2020 gebruik gemaakt van de Opengestelde Monumentenlening. De Opengestelde Monumentenlening is een zakelijke lening voor eigenaren van publiekstoegankelijke rijksmonumenten, die door de coronacrisis inkomsten mislopen. De leningen worden verstrekt door het ministerie van OCW met het Nationaal Restauratiefonds als uitvoerder. De lening van € 900.000 garandeert de liquiditeit voor de komende jaren. Het Nationaal Restauratiefonds (NRF) biedt een lening aan met de volgende kenmerken: een looptijd van 15 jaar tegen 1% rente; maximaal 3 jaar aflossingsvrij en mogelijkheid tot achterstelling.

Het verzoek van de Pieterskerk Leiden om de aflossingstermijn te verlengen naar 30 jaar is in 2023 gehonoreerd en geformaliseerd.

5.3.2 Onderhoudssubsidie SIM

Na een zeer beperkte BRIM-subsidie (Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten) in de periode 2012-2018 van jaarlijks € 4548,=, werd in 2018 een aanvraag gedaan in het kader van de vernieuwde regeling Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) voor de periode 2019-2024. Hierbij kan maximaal 60% subsidie worden verkregen, van de subsidiabele kosten.

Op 29 augustus 2018 is bevestigd dat de SIM voor de periode 2019-2024 is toegekend voor een totaalbedrag van € 144.366,=. De bevoorschotting bedraagt 90% van het toegekende bedrag, hetgeen neerkomt op een jaarlijkse onderhoudsbijdrage van € 21.659,=. De resterende 10% wordt aan het einde van de periode uitgekeerd, wanneer is voldaan aan alle door het Rijk gestelde eisen. De jaarlijkse SIM bijdrage maakt onderdeel uit van het jaarlijkse onderhoudsbudget van de Pieterskerk

Leiden. De uitvoering is conform de in de aanvraag gemaakte afspraken, die is gebaseerd op een periodiek instandhouding plan (PIP).

In 2024 loopt de huidige SIM aanvraag af en wordt een nieuwe aanvraag ingediend, de voorbereidingen daarvoor werden in 2023 gestart. De aanvraag is ingediend voor een totaalbedrag van ± € 600.000,= aan subsidiabele kosten. Indien de gehele of een gedeelte van de aanvraag zal worden toegekend zal daarvan 60% gesubsidieerd worden vanuit de Rijksdienst. Naast deze werkzaamheden wordt vanzelfsprekend ook jaarlijks veel niet subsidiabel onderhoud uitgevoerd, hetgeen in de jaarlijkse onderhoudsbegroting wordt benoemd.

Van optimaal onderhoud is ondanks de huidige incidentele en structurele subsidies helaas geen sprake. Het onvoldoende structureel beschikbaar stellen van rijkssubsidies voor de instandhouding van de grote stadskerken blijft een speerpunt voor het GKO, waar de Pieterskerk Leiden actief deel van uitmaakt.

5.3.3 Subsidie Gemeente Leiden

Met de gemeente is in 2010 intensief overleg gevoerd om een prestatiecontract (UVOK) op te stellen, dat aan de verlening van een cultuursubsidie is gekoppeld. De gemeente Leiden stelt een goedkeurende accountantsverklaring als eis voor subsidieverstrekking boven de € 50.000,=. Sinds 2012 voldoet de Pieterskerk aan de gestelde eisen van de gemeente Leiden t.a.v. een goedkeurende accountantsverklaring. De financiële processen zijn hiervoor in 2012 beschreven en daarnaast wordt een strikte functiescheiding in acht genomen. Deze processen worden waar nodig aangepast.

In 2016 is in nauw overleg tussen de directie van de Pieterskerk Leiden en de leiding van het Team Economie, Cultuur, Wonen en Duurzaamheid (ECWD) van de gemeente Leiden een aanvraag gedaan tot ondersteuning van het structurele onderhoud van het monument. Hierbij is voor de komende jaren een jaarlijkse bijdrage door de gemeente Leiden gegarandeerd voor het behoud en onderhoud van de Pieterskerk Leiden, ten behoeve van de culturele activiteiten. Deze bijdrage vormt de basis voor een stabiel instandhoudingsprogramma en een breed gebruik van het monument.

Ter ondersteuning van de culturele activiteiten in het monument ontvangt de Pieterskerk Leiden van de gemeente Leiden een subsidie van ± € 54.000,=. Deze subsidie is verstrekt via de uitvoeringsovereenkomst (UVOK) 2023. In 2023 is een meerjarige UVOK opgesteld voor de periode 2023 tot en met 2025.

In de meerjarige UVOK van de Pieterskerk Leiden staan voorwaarden omschreven omtrent opvoeringen van de Matthäus Passion en het Weihnachts-Oratorium in de Stadsgehoorzaal & Leidse Schouwburg. De reden daarvoor is dat het kannibaliseren met concurrerende concerten het verdien vermogen van de Pieterskerk Leiden hard raakt. Doordat de ontvangen subsidies die de Pieterskerk Leiden ontvangt een 'gouden druppel' op de gehele exploitatie zijn, zou een agressieve programmering vanuit de Stadsgehoorzaal & Leidse Schouwburg een negatieve doorslaggevende factor kunnen zijn in het voortbestaan van het monument. Op verzoek van de Stadsgehoorzaal & Leidse Schouwburg is deze afspraak uit de UVOK gehaald³ waarvoor vanuit de Pieterskerk Leiden alle begrip is. De beperkingen worden vastgelegd daarom in een meerjarige convenant tussen de Pieterskerk Leiden en de Stadsgehoorzaal & Leidse Schouwburg. Deze convenant zal als een addendum toegevoegd worden aan de UVOK met beide organisaties.

5.3.4. Vermogensfondsen

De Pieterskerk Leiden wordt al jaren op projectbasis ruimhartig ondersteund door uiteenlopende private vermogensfondsen. In 2023 zijn er geen specifieke projecten gestart waarbij vermogensfondsen zijn verzocht om steun. In 2024 zal een nieuw groot project worden opgestart ten behoeve van de restauratie van de frontpijpen en conducten van het van Hagerbeer orgel.

---

³ Een gemeente kan deze programmatische beperking niet opleggen in de artistieke onafhankelijkheid van een theater.

5.3.5 3 October Dankdienst

Nadat de Pieterskerk Leiden in 1972 niet meer in gebruik was als kerkelijk gebouw, heeft de 3 October Vereeniging de organisatie van de 3 October Dankdienst op zich genomen. De collecte bij de 3 October dankdienst werd vervolgens afgestaan aan de Stichting Pieterskerk Leiden, ten behoeve van het behoud en onderhoud van het monument. In 2018 zijn afspraken gemaakt met het bestuur van de 3 October Vereeniging dat deze gelden geormerkt worden voor het onderhoud van de orgels in de Pieterskerk Leiden. Op dit moment heeft de Pieterskerk Leiden in deze nog een vordering op de 3 October Vereeniging voor de jaren 2017, 2018, 2019, 2021, 2022 en 2023⁴. In 2020 werd de 3 October Dankdienst via een livestream uitgezonden vanuit de Pieterskerk Leiden, hierdoor was er geen collecte. Tot 2024 werden de afspraken gemaakt in 2018 door de 3 October Vereniging niet gehonoreerd. Met een aantal wisselingen in het bestuur is hier verandering in gekomen. In 2024 is door de 3 October Vereniging het gereserveerde bedrag van € 10.417,=, bestaande uit het collectegeld van bovenstaande jaren, overgemaakt naar de Stichting Pieterskerk Leiden. Dit bedrag wordt geormerkt voor het aankomende herstel van de frontpijpen van het Van Hagerbeerorgel. Vanaf 2024 zal de collecte jaarlijks door de 3 October Vereeniging worden overgemaakt naar de Stichting Pieterskerk Leiden. Voor de 3 October Dankdienst is een tienjarige overeenkomst gemaakt, die enkel de directe kosten van de Pieterskerk Leiden dekken.

5.3.6 Pieterskerk Leiden initiatieven

Bach & Leiden Mecenaat

Er zijn drie verschillende arrangementen voor het afnemen van de uitvoeringen van het Weihnachts-Oratorium en/of de Matthäus Passion. De leden van het Bach & Leiden Mecenaat doneren ten behoeve van het onderhoud en behoud van de Pieterskerk Leiden. Dit bedrag wordt opgenomen in de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden. De vijfjarige lijfrentes van de Bach & Leiden donateurs worden na afloop van een periode opnieuw aangeboden met geïndexeerde toegangsprijzen.

Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden

Vrienden doneren een minimum van € 20,= per jaar of worden Vriend voor het Leven, voor een eenmalig bedrag van minstens € 1000,=. Men ontvangt een Vriendenpas en kan daarmee de openstelling van de Pieterskerk Leiden als monument gratis bezoeken en ontvangt (vroegboek-) kortingen op eigen producties van de Pieterskerk Leiden. Daarnaast ontvangt men jaarlijks het Vriendenmagazine *De Pieter*. In 2023 waren er ± 450 actieve vrienden.

In 2020 is een nieuw steunproject gestart onder de naam *Steunpilaren*. De pilaren van de Pieterskerk dragen het eeuwenoude Leidse monument. De giften dragen bij aan de instandhouding van het unieke monumentale erfgoed. Met toestemming van de gemeentelijke monumentenzorg kunnen bij grotere bedragen de naam/namen van de donateurs op de pilaren worden geplaatst. Voor de kleinere bedragen is er een decorzuil waar de namen op geplaatst worden.

In 2019 zijn gesprekken gestart om de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden op te nemen in de mecenaatstructuur van de Stichting Pieterskerk Leiden. Begin 2021 is er een tijdelijke personele unie gevormd. In de loop van 2024-2025 zal de Vrienden van de Pieterskerk Leiden worden opgenomen in het geherstructureerde mecenaat en de daarbij behorende governance

Orde van St. Pieter

In 2009 is de Orde van St. Pieter opgericht, als de businessclub van de Pieterskerk Leiden. Van oudsher is de Pieterskerk Leiden een plaats van ontmoetingen. Voor bedrijven en instellingen, die door hun culturele en maatschappelijke betekenis verbonden willen zijn met elkaar, de stad en de

Universiteit Leiden, is er de mogelijkheid lid te worden van de Orde van St. Pieter. In 2023 waren er negen Ordeleden.

Ramen met Namen

In het project Ramen met Namen zal begin 2023 een nieuw raam geplaatst worden. Dit zal voorlopig het laatste raam zijn dat geplaatst wordt. Op een later moment kan dit project weer opgepakt worden.

5.4 Proveniershuisjes

De contante waarde van de provenierswoningen rondom de Pieterskerk Leiden is in 2011 verzilverd, door verkoop aan de Stichting Jean Pesijnhof (SJP), om daarmee de laatste fase van de restauratie 2000-2010 te kunnen bekostigen. Uitgangspunt daarbij was dat de eenheid van het monument, PieterskerkRamcum-annexis, niet mag worden verbroken, en het eigendom te zijner tijd weer in één hand moet kunnen komen. Daarbij was bovendien van belang dat toekomstige bewoners zich bewust zijn van de invloed van de exploitatie op hun woonsfeer en geen afbreuk doen aan de goodwill voor de Pieterskerk Leiden in haar directe omgeving. Daarom is besloten uitsluitend de verkoop van alle woningen gezamenlijk te realiseren, met een kettingbeding dat de nieuwe eigenaar de woningen alleen in hun gezamenlijkheid mag vervreemden, waarbij een voorkeursrecht geldt voor de Stichting Pieterskerk Leiden of haar opvolger in rechte, resp. de eigenaar van de grond, de Protestantse Gemeente in Leiden.

De SJP wil in de komende jaren de proveniershuisjes structureel verduurzamen, de investeringen hiervoor zijn zeer hoog. De mogelijkheid tot terugkoop door de SPL maakte dat investeringen voor SJP niet rendabel zijn. Anderzijds zijn de kosten voor het onderhoud en beheer van de proveniershuisjes dusdanig zwaar, dat dit negatieve gevolgen gaat hebben voor de bedrijfsvoering van de SPL. Om verduurzamen van de proveniershuisjes mogelijk te maken ten behoeve van de huurders, heeft de SPL in 2023 het terugkoopbeding losgelaten.

5.5 Begroting 2024

In bijlage 1 is de begroting 2024 toegevoegd. Deze is vastgesteld in de Raad van Toezicht vergadering van Q4 in december 2023. Deze begroting is opgesteld op basis van beperkte inkomsten uitgaande van de (voorlopige) prognoses uit het planningssysteem Artifax Event. Daarnaast zijn de kosten geïndexeerd.

6. Risicoparagraaf

De Pieterskerk Leiden verdient haar geld voor het overgrote gedeelte door het organiseren en faciliteren van activiteiten. Neveninkomsten worden gegeneerd door verhuur van de short-stay locatie Villa Rameau, verhuur van de Escaperoom en de entreegelden in haar museale functie.

Naast het eigen verdienvermogen ontvangt de Pieterskerk Leiden een structurele subsidie van de gemeente Leiden ten behoeve van de uitvoer van culturele activiteiten van de stad en als ondersteuning daarvoor een subsidie voor het onderhoud van het monument. Verder worden ten behoeve van grotere restauratiewerkzaamheden subsidies en donaties geworven.

Daarbij dient de Pieterskerk Leiden in het vizier te houden dat er in 2026 zowel gemeenteraadsverkiezingen zijn als dat er sprake is van een zogenaamd ravijnjaar⁵ voor alle gemeenten. De bijdrage van de gemeente Leiden aan Pieterskerk Leiden is op het gemeentelijke budget relatief laag, maar heeft een enorme impact op het voortbestaan van de Pieterskerk Leiden.

Direct na de Covid-19-uitbraak in 2020 werd de Pieterskerk Leiden hard geraakt. De commerciële orderportefeuille van de Pieterskerk Leiden is door de coronaperiode beschadigd. Een aantal vaste

---

⁵ In 2026 belanden gemeenten tussen wal en schip. Het oude financiële systeem loopt in 2025 af en het nieuwe systeem gaat pas per 2027 van kracht. Gemeenten lopen hierdoor gezamenlijk ruim 3 miljard euro door mis, waardoor de begrotingen onder grote druk komen te staan.

huurders kwamen niet meer terug met bepaalde activiteiten en in sommige gevallen kwam men terug met een kleinere versie van hun activiteiten. Het opbouwen van een hernieuwde orderportefeuille duurt vele jaren. In de komende jaren zullen hierdoor onvermijdelijke (grote) tekorten ontstaan.

De coronacrisis werd bijna naadloos opgevolgd door de oorlog in de Oekraïne en de daaraan gekoppelde energiecrisis. Daarbovenop kwam de extreme inflatie van gemiddeld 10% over 2022 en nog eens bijna 4% in 2023, dit alles raakt de bedrijfsvoering zeer hard. Het negatieve begroting en resultaat voor 2023 is een voorteken van de zware tijden en het langzaam herstel.

De inkomsten van toeristische bezoeken zijn in 2023 hersteld tot 83% van het niveau van 2019 (pre-corona). De verwachting is dat dit in 2024 verder zal stijgen. Een significante stijging kan waarschijnlijk worden gerealiseerd als de Pieterskerk Leiden de museumstatus krijgt en gelijktijdig de toeristische informatie inhoudelijk en aantrekkelijk vernieuwd.

Waar de flexibele opbouw van het personeelbestand aan het begin van de coronaperiode een zegen was, is de opbouw van nieuwe teams door de grote krapte op de arbeidsmarkt een blijvende uitdaging. Gedurende de opbouw van een stabiel oproepbestand, hetgeen minimaal twee jaar zal duren, zal de continuïteit in alle facetten van de bedrijfsvoering onder druk staan.

In 2023 is door het GKO (§ 3.2) een brandbrief overhandigd gericht aan de staatssecretaris van Cultuur en Media (OCW). Daarin wordt door het GKO aangegeven dat voor de grote stadskerken er een noodzaak is voor een structurele en een duurzame oplossing voor het onderhoud van deze nationale topmonumenten. De door het ministerie eerder voorgestelde systeem van een 'super-SIM' laat op zich wachten en lijkt niet te worden doorgezet.

Het kostenefficiënt en zonder kapitaalverlies onderhouden van een monument als de Pieterskerk Leiden kan niet enkel worden opgebracht met het eigen verdienvermogen, ondersteund door een bijdrage van de gemeente Leiden. Het dient structureel en substantieel te worden ondersteund door een rijksbijdrage. Op termijn ligt hier het grootste risico voor de Stichting Pieterskerk Leiden.

6.1 Continuïteit

De huidige macro-economische effecten zijn dusdanig ingrijpend, dat herstel naar verwachting nog jaren in beslag zal nemen. Hoewel het bestuur voorziet dat het jaren zal duren voordat de behaalde successen van 2018 & 2019 kunnen worden geëvenaard, heeft het bestuur vertrouwen in het kunnen garanderen van het noodzakelijke toekomstige onderhoud en het kunnen ontsluiten van het monument voor brede groepen van de samenleving. De tekorten tot het herstel van de bedrijfsvoering, kunnen worden gedekt uit het opgebouwde eigen vermogen, de reserves bij de Vrienden van de Pieterskerk Leiden en de Open Monumentenlening die is verstrekt door het Ministerie van OCW en uitgevoerd wordt door het NRF.

De afgelopen jaren is het duidelijker dan ooit geworden, dat het voor monumenten met de omvang en importantie als de Pieterskerk Leiden, het van essentieel belang is om over een gedegen weerstandsvermogen te bezitten. Dit is echter alleen te realiseren door de continuering van de structurele culturele- en onderhoudssubsidie van de gemeente Leiden, de rijksbijdrage van de SIM en incidentele projectsubsidies, aangevuld met donaties. Structurele ondersteuning is blijvend noodzakelijk om de Pieterskerk, de ruim 900 jaar oude Leidse stadskerk, conform de meerjarenonderhoudsplanning in stand te houden ten behoeve van toekomstige generaties.

Het is een eer geweest om de afgelopen veertien jaar de Stichting Pieterskerk Leiden te mogen transformeren van een semi-vrijwilligers organisatie naar een hoogwaardige professionele organisatie. Deze transformatie heeft het brede spectrum van vrijwilligers volledig geïntegreerd binnen de professionele organisatie. Hierdoor is er gelijkwaardigheid en wederzijds respect voor elkaar ontstaan, hetgeen binnen non-profit organisaties als bijzonder mag worden benoemd. De organisatie van het beheer van het onderhoud van het monument in de Pieterskerk Leiden is zowel landelijk als

internationaal uniek te noemen. Voor de provincie Zuid-Holland reden om een pilot te starten naar voorbeeld van de Leidse Pieterskerk. Een mooie waardering voor alle inspanningen die gedaan zijn.

In eerdere bedrijfsplannen is meermalen *creative destruction* aangehaald, in de betekenis van een proces van voortdurende innovatie waarbij succesvolle nieuwe ideeën bestaande concepten vervangen. Het is de hoop van het bestuur dat dit ook in toekomstige jaren gaat gebeuren. Niets is heilig in de Pieterskerk Leiden, behalve het voortbestaan ten behoeve van toekomstige generaties en het ontsluiten van de historie in hedendaagse context. Ik gun mijn opvolger hetzelfde plezier dat ik heb gehad om een periode mee te mogen lopen in de lange historie van ons wonderschone monument.

Leiden, 21 juni 2024

Frieke Hurkmans MSc
directeur-bestuurder Pieterskerk Leiden

Bijlage 1 – Begroting Stichting Pieterskerk Leiden

Begroting en exploitatieresultaten	begroting 2024	
Opbrengst kale huur incl. nevenruimte	€ 370.050	
Opbrengst Escaperoom	€ 7.500	
Opbrengst Rameau	€ 30.000	
Commerciële korting	€ -161.900	
		€ 245.650
Resultaten overige opbrengsten		
Kick back techniek	€ 46.250	
Kick back faciliteiten	€ 80.950	
Kick back personeel	€ 104.075	
Kick back catering	€ 104.075	
Dekking directe kosten culturele UVOK	€ 59.000	
Opbrengsten Cultuur	€ 100.000	
		€ 494.350
Bruto winst commerciële exploitatie		€ 740.000
<i>Indirecte kosten:</i>		
Interest en bankkosten		
Personeelskosten	€ 797.391	
Huisvestingskosten	€ 140.000	
Kosten beheer en management	€ 70.000	
Afschrijvingen	€ 30.000	
Overige bedrijfskosten	€ 65.000	
Marketing	€ 50.000	
		€ 1.152.391
Resultaat exploitatie		€ -412.391
Resultaten overige		€ 65.000
Diverse financiële baten en lasten:		€ -4.400
Exploitatie resultaat Pieterskerk		€ -351.791

Verslag Raad van Toezicht 2023

De Stichting Pieterskerk Leiden kent sinds 2012 een Raad van Toezicht-model, waarbij conform de statuten een directiereglement is opgesteld. De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en het gevoerde beleid, waarbij het de directie met advies terzijde staat. De zittingsduur in de Raad van Toezicht is drie jaar. De leden zijn tweemaal herbenoembaar en treden af volgens een rooster van aftreden.

Samenstelling Raad van Toezicht

Eén lid van de Raad van Toezicht is statutair voorzitter van de Stichting Vrienden van de Pieterskerk Leiden en een lid van de Raad van Toezicht is bestuurslid van de Vereniging Orde van St. Pieter. Daarnaast zijn de Universiteit Leiden en de gemeente Leiden statutair vertegenwoordigd met een kwaliteitszetel. De Stichting Pieterskerk Leiden hanteert een reglement voor de Raad van Toezicht, dat in 2019 is vastgesteld. Op 31 december 2023 bestond de Raad van Toezicht uit zes personen:

mevrouw mr. H.P. van Baalen (1964)

voorzitter Raad van Toezicht

Benoeming in 2023, herbenoeming per december 2026, aftreden uiterlijk in 2029

Hoofdfunctie: Partner, Advocaat & Mediator bij De Clercq Advocaten en Notariaat Leiden & Den Haag
Nevenfuncties:

- * Bestuurslid juridische zaken van Stichting Eredivisie Basketball Leiden
- * Voorzitter van de Raad van Commissarissen van Inzowijis

mevrouw K. van Oort MSM (1963)

vertegenwoordiging in RvT namens de Vereniging Orde van St. Pieter

Benoeming per 2018, herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2024

Hoofdfunctie: Voorzitter College van Bestuur bij Stichting Carmelcollege
Nevenfuncties:

- * Lid bestuur van de Orde van St Pieter & SVPL namens RvT Pieterskerk Leiden
- * Lid algemeen bestuur VOraad
- * Lid adviesraad MPM/MME TiasNimbis
- * Lid klankbordgroep Verus
- * Voorzitter werkgroep Code Goed Onderwijsbestuur
- * Voorzitter Stichting tot Steun aan het Voortgezet Onderwijs
- * Voorzitter Stichting Huisvesting Internationaal Onderwijs Noord Nederland

mevrouw Prof. dr. J.P. van der Leun (1963)

Hoofdfunctie: Hoogleraar Criminologie aan de Universiteit Leiden

Nevenfuncties:

- * Lid raad van toezicht Landelijk Register Gerechtelijk Deskundigen
- * Lid bestuur Moddermanstichting

de heer drs. G.J.H.C. Kramer (1944)

vertegenwoordiging in RvT namens de Gemeente Leiden

Benoeming per 2018, herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2024

de heer J. A. Hulscher (1949)

Benoeming per 2018, herbenoeming 2021, aftreden uiterlijk 2024

Nevenfuncties:

- * Secretaris Stichting Voor Vrouwen Door Vrouwen
- * Secretaris Stichting Oude Hollandse Kerken
- * Voorzitter Stichting Claes Claeszn. Hof
- * Bestuurslid Vereniging Vrienden van Stadsherstel Amsterdam
- * Bestuurslid Amsterdams Monumenten Fonds
- * Lid van de Raad van Toezicht Stichting Stadsherstel Amsterdam
- * Lid van de Raad van Toezicht Stichting Pieterskerk Leiden

Mutaties

Per maart 2023 is mevrouw J.P. van der Leun toegetreden tot de Raad van Toezicht namens de Universiteit Leiden. Per 22 maart 2023 heeft mevrouw K. van Oort het tijdelijk voorzitterschap op zich genomen. Mevrouw M. H. Maas Geesteranus heeft per die datum haar functie als voorzitter neergelegd. Per december 2023 heeft mevrouw H.P. van Baalen het voorzitterschap overgenomen van mevrouw K. van Oort. Mevrouw S.C.M. Leijssen heeft haar functie per december 2023 neergelegd.

Beloning

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen beloning. Eventuele gemaakte onkosten kunnen worden gedeclareerd; in 2023 zijn er geen onkosten gedeclareerd.

Werkzaamheden van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en op de algemene gang van zaken binnen de organisatie. De Raad ziet toe op het door haar goedgekeurde beleid van de Stichting Pieterskerk Leiden en ziet toe op de uitvoering ervan, fungeert als klankbord en geeft advies. De taken en bevoegdheden van de Raad, zoals vastgelegd in de statuten, stemmen overeen met de bepalingen van de Governance Code Cultuur. De Raad van Toezicht vergadert vanaf 2017 minimaal vier maal per jaar. In 2023 vergaderde de Raad vier keer in aanwezigheid van de directie. Door de Raad zijn in 2023 besproken en formeel goedgekeurd:

- het jaarverslag en de jaarrekening 2022;
- de aanpassingen aan de lening bij het Nationaal Restauratie Fonds;
- de begroting voor 2024.

Daarnaast kwamen aan de orde:

- de algemene gang van zaken;
- de tussentijdse financiële resultaten, de kwartaalcijfers en de prognose 2023;
- de managementletter van de externe accountant;
- de governance van de Raad van Toezicht.

Organen van de Raad van Toezicht

Auditcommissie

Op 31 december 2023 was een toezichthouder lid van de Auditcommissie: mevrouw K. van Oort

De Auditcommissie houdt in opdracht van de Raad toezicht op:

- de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- de financiële informatieverschaffing;
- de relatie met de externe accountant.

In 2023 vergaderde de commissie twee keer met de directie. Op de agenda stonden: de tussentijdse financiële resultaten; de jaarrekening 2022 en de begroting voor 2024.

Remuneratiecommissie

Op 31 december 2023 bestaat de Remuneratiecommissie uit twee leden van de Raad van Toezicht: mevrouw H.P. van Baalen en mevrouw J.P. van der Leun.

De commissie heeft de afspraken met de directeur-bestuurder mevrouw F. Hurkmans voorbereid en gemaakt omtrent haar vertrek op 1 oktober 2024.

Statuten

De statuten van de Stichting Pieterskerk Leiden zijn door KAeP Notarissen in 2020 aangepast aan de actuele governance en ANBI normen.

Evaluatie

In 2023 is er geen zelfevaluatie uitgevoerd, gezien de wisselingen binnen de Raad van Toezicht staat deze gepland voor eind 2024.

Leiden, 21 juni 2024

H.P. van Baalen
voorzitter Raad van Toezicht Stichting Pieterskerk Leiden

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER 2023
(na resultaatbestemming)

		31 december 2023		31 december 2022	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	(1)		140.622		153.064
Vlottende activa					
Vorraden	(2)		15.166		20.804
Vorderingen	(3)				
Debiteuren		457.047		49.754	
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen		4.464		73.997	
Overige vorderingen en overlopende activa		172.933		426.087	
			634.444		549.838
Liquide middelen	(4)		1.188.579		1.382.084
			<u>1.978.811</u>		<u>2.105.790</u>

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

		Realisatie 2023	Begroting 2023	Vershil 2023	Realisatie 2022	Begroting 2022	Vershil 2022
		€	€	€	€	€	€
Baten							
Opbrengsten	(9)	1.967.671	1.499.500	468.171	1.620.537	1.093.526	527.011
Subsidiebatn	(10)	56.045	54.000	2.045	52.028	51.938	90
Overige baten	(11)	-40.952	-	-40.952	408.439	-	408.439
Som der baten		1.982.764	1.553.500	429.264	2.081.004	1.145.464	935.540
Lasten							
Directe kosten							
Project management	(12)	1.226.558	932.000	294.558	1.025.114	616.761	408.353
Indirecte kosten							
Personeelslasten	(13)	668.732	635.000	33.732	598.404	587.456	10.948
Afschrijvingen	(14)	12.442	30.000	-17.558	20.038	36.517	-16.479
Overige bedrijfslasten	(15)	307.569	326.000	-18.431	444.216	233.198	211.018
		988.743	991.000	-2.257	1.062.658	857.171	205.487
Saldo voor financiële baten en lasten		-232.537	-369.500	136.963	-6.768	-328.468	321.700
Financiële baten en lasten	(16)	-7.904	-4.000	-3.904	-12.695	-6.231	-6.464
Saldo		-240.441	-373.500	133.059	-19.463	-334.699	315.236
Resultaatbestemming							
Overige reserves		-240.441	-373.500	133.059	-19.463	-334.699	315.236
		-240.441	-373.500	133.059	-19.463	-334.699	315.236

4 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

ALGEMEEN

Continuïteit

Voor 2023 was een negatief resultaat ten bedrage van € 373.500 begroot. Dit heeft te maken met de gewijzigde inkomsten en uitgaven als gevolg van de coronacrisis. Het werkelijke resultaat 2023 bedraagt € -240.441. Voor 2024 wordt een negatief exploitatieresultaat op de kosten van het monument ad € 351.791 begroot. De negatieve begrotingen voor 2023 en 2024 is een voorteken van de zware tijden en het langzaam herstel.

De huidige macro-economische effecten zijn dusdanig ingrijpend, dat herstel naar verwachting nog jaren in beslag zal nemen. Hoewel het bestuur voorziet dat het jaren zal duren voordat de behaalde successen van 2018 & 2019 kunnen worden geëvenaard, heeft het bestuur vertrouwen in het kunnen garanderen van het noodzakelijke toekomstige onderhoud en het kunnen ontsluiten van het monument voor brede groepen van de samenleving. De tekorten tot het herstel van de bedrijfsvoering, kunnen worden gedekt uit het opgebouwde eigen vermogen, de reserves bij de Vrienden van de Pieterskerk Leiden en de Open Monumentenlening die is verstrekt door het Ministerie van OCW en uitgevoerd wordt door het NRF.

De afgelopen jaren is het duidelijker dan ooit geworden, dat het voor monumenten met de omvang en importantie als de Pieterskerk Leiden, het van essentieel belang is om over een gedegen weerstandsvermogen te bezitten. Dit is echter alleen te realiseren door de continuering van de structurele culturele- en onderhoudssubsidie van de gemeente Leiden, de rijksbijdrage van de SIM en incidentele projectsubsidies, aangevuld met donaties. Structurele ondersteuning is blijvend noodzakelijk om de Pieterskerk, de ruim 900 jaar oude Leidse stadskerk, conform de meerjarenonderhoudsplanning in stand te houden ten behoeve van toekomstige generaties.

Voorstaande in ogenschouw nemend en de verstrekte coronalening heeft het bestuur vertrouwen in de toekomst van Stichting Pieterskerk Leiden. Dit zijn de redenen dat de toegepaste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd zijn op de veronderstelling van continuïteit van de organisatie.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting Pieterskerk Leiden zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE JAARREKENING

De jaarrekening is opgemaakt met toepassing van de Richtlijn C1 "Kleine Organisaties zonder winststreven" en is op basis van historische kostprijs. De waardering van activa en passiva geschiedt, voorzover niet anders is vermeld, tegen nominale waarde.

Baten worden toegerekend aan de periode waarin ze zijn gerealiseerd. Lasten worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Restauraties:

De restauraties worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder vermindering van ontvangen subsidies en verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

Gebouwen (inclusief verbouwingen) en exploitatie:

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder vermindering van ontvangen subsidies en verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming, dat wil zeggen zodra het desbetreffende project is afgerond en alle subsidies zijn ontvangen.

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor incourantheid.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Voorzieningen

Overige voorzieningen

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

Langlopende schulden

Schulden dienen na eerste verwerking te worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De nominale waarde van een schuld is de hoofdsom die wordt genoemd in de overeenkomst waaruit de schuld is ontstaan. Geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Bepaling van het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten wordt bepaald door de ontvangen huurbaten en overige opbrengsten te verminderen met gemaakte kosten en te vermeerderen met de ontvangen exploitatiesubsidie en cultuursubsidie.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten echter alleen voor zover de boekwinsten niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. **Materiële vaste activa**

Gebouwen en opstalrecht

Aan de Stichting Pieterskerk Leiden is door het College van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente te Leiden (voorheen: Kerkvoogdij der Hervormde Gemeente Leiden) eeuwigdurend het recht van opstal verleend tot het in eigendom hebben van:

- De Pieterskerk;
- Het gebouw, oorspronkelijk het kerkelijk bureau;
- Kerkhuisje gelegen aan de Kloksteeg 16a;
- Opslag kelders/werken in en/of onder de grond van "de Pieterskerk", inclusief het gebruiksrecht.

Op het recht van opstal is het recht van hypotheek verleend. Zie hiervoor de niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen.

Het recht van opstal tot het in eigendom hebben van de proveniershuisjes gelegen aan het Pieterskerkhof 1 tot en met 21 (oneven nummers) is op 10 juni 2011 verkocht aan Stichting Jean Pesynhof voor € 1.219.429. Bij de verkoop van deze huisjes zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Op de woningen rust een **kettingbeding** inzake voorkeursrecht van (terug)koop, ten gunste van de Stichting Pieterskerk Leiden (of haar opvolger in rechte) en vervolgens van het College van kerkrentmeesters van de Protestantse kerk Leiden, of haar opvolger in rechte als eigenaar van de grond;
- Dit recht van terugkoop geschiedt tegen een vaste prijs, namelijk de feitelijke boekwaarde van de woningen; dat is het geheel der investeringen plus/minus het exploitatieresultaat vanaf het moment van overdracht aan de nieuwe eigenaar tot het moment van terugkoop.
- De Stichting Pieterskerk Leiden heeft om de 10 jaar het recht van terugkoop tot 2041, voor het eerst op 1 maart 2021.
- De 11 woningen mogen alleen gezamenlijk worden vervreemd.

Het recht van terugkoop van de provinciehuisjes is op 8 juni 2023 losgelaten.

	Gebouwen (incl. verbou- wingen)	Restauraties	Exploitaties	Totaal
	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2023				
Aanschaffingswaarde	398.454	92.495	309.250	800.199
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-389.762	-92.302	-165.071	-647.135
	<u>8.692</u>	<u>193</u>	<u>144.179</u>	<u>153.064</u>
<i>Mutaties</i>				
Afschrijvingen	-3.541	-70	-8.831	-12.442
Boekwaarde per 31 december 2023				
Aanschaffingswaarde	398.454	92.495	309.250	800.199
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-393.303	-92.372	-173.902	-659.577
Boekwaarde per 31 december 2023	<u>5.151</u>	<u>123</u>	<u>135.348</u>	<u>140.622</u>
Afschrijvingspercentages				%
Gebouwen (incl. verbouwingen)				10
Restauraties				10
Exploitaties				20

Voor een uitgebreide specificatie van de materiële vaste activa wordt verwezen naar het overzicht van materiële vaste activa die als bijlage bij dit jaarstuk is opgenomen.

VLOTTENDE ACTIVA

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
2. Voorraden		
Gereed product en handelsgoederen	15.166	20.804
3. Vorderingen		
Debiteuren		
Debiteuren	457.047	49.754
Een voorziening voor vermoedelijke oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.		
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen		
Omzetbelasting	4.464	73.997
Overige vorderingen en overlopende activa		
Rekening-courant Orde van Sint Pieter	17.350	11.100
Rekening-courant Stichting Vrienden van de Pieterskerk	12.390	-
Nog te factureren opbrengsten	63.351	94.799
Teruggaaf energiebelasting	17.706	37.009
Vooruitbetaalde verzekeringen	8.300	11.565
Tijdelijke regeling Cultuur & Corona gemeente Leiden (TCC)	-	80.000
Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW)	-	96.342
Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)	-	75.498
Vooruitbetaalde lasten project management	23.722	7.928
Diversen	30.114	11.846
	<u>172.933</u>	<u>426.087</u>

Onder de opgenomen vorderingen bevinden zich geen posten met een looptijd van meer dan één jaar.

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
4. Liquide middelen		
ABN AMRO Bank, bestuurrekening	232.537	312.100
ABN AMRO Bank, bestuurrekening	8.139	47.511
ABN AMRO Bank, zakelijk flexibel deposito	15.986	15.894
Rabobank	925.701	1.001.438
ING Bank, zakelijke rekening	-	3.901
Kas	653	39
Gelden onderweg	5.563	1.201
	<u>1.188.579</u>	<u>1.382.084</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

PASSIVA

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
5. Reserves en fondsen		
Overige reserves	-46.639	193.802
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
Overige reserves		
Stand per 1 januari	193.802	213.265
Verwerking van het resultaat	-240.441	-19.463
Stand per 31 december	<u>-46.639</u>	<u>193.802</u>
6. Voorzieningen		
Overige voorzieningen		
Voorziening groot onderhoud		
Stand per 1 januari	506.500	321.500
Dotatie	30.000	185.000
Stand per 31 december	<u>536.500</u>	<u>506.500</u>

Onderhoudsactiviteiten worden zo veel als mogelijk pas gedaan wanneer deze gedekt kunnen worden uit verkregen subsidies in het betreffende jaar. Op termijn wordt echter voorzien dat er meer onderhoudswerk is dan wat in het betreffende jaar als subsidie verkregen kan worden. Om deze reden is besloten hiervoor een voorziening te vormen.

7. Langlopende schulden

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Leningen o/g		
Lening Stichting NRF (Corona lening)	868.564	880.657
	<u>868.564</u>	<u>880.657</u>
	2023	2022
	€	€
<i>Lening Stichting NRF (Corona lening)</i>		
Stand per 1 januari	910.475	910.475
Aflossing	-12.265	-
	<u>898.210</u>	<u>910.475</u>
Aflossingsverplichting	-29.646	-29.818
	<u>-29.646</u>	<u>-29.818</u>
Langlopend deel per 31 december	<u>868.564</u>	<u>880.657</u>

In juli 2020 is een leningovereenkomst gesloten met de Stichting Nationaal Restauratiefonds, groot € 910.475 met een looptijd van 360 maanden (annuïteit). Het rentepercentage bedraagt 1,00% per jaar. Voor de eerste 36 maanden wordt de aflossing van deze lening opgeschort. Voor deze periode zal alleen maandelijks de rente geïncasseerd worden. Dit is het bedrag van € 759 per maand. Na de looptijd van 36 maanden wordt de lening in de resterende 324 maanden volledig afgelost. Het maandbedrag, bestaande uit rente en aflossing, wordt vanaf dat moment € 3.208.

De Opengestelde Monumenten-Lening is een achtergestelde lening en is achtergesteld ten opzichte van alle huidige lopende leningen elders die niet zijn achtergesteld.

8. Kortlopende schulden

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Aflossingsverplichtingen langlopende schulden		
Lening Stichting NRF (Corona lening)	29.646	29.818
	<u>29.646</u>	<u>29.818</u>
Crediteuren		
Crediteuren	194.572	180.029
	<u>194.572</u>	<u>180.029</u>

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	13.162	16.679
Pensioenen	15.380	6.149
	<u>28.542</u>	<u>22.828</u>
Overige schulden en overlopende passiva		
Vakantiegeld	18.561	15.790
Vakantiedagen	9.957	7.344
Accountantskosten	20.000	18.600
Nettoloon	626	872
Rekening-courant Stichting Vrienden van de Pieterskerk	-	53.553
Tijdelijke regeling Cultuur & Corona gemeente Leiden (TCC)	-	67.641
Vooruitontvangen bedragen debiteuren	53.902	-
Vooruitontvangen bedragen kaartverkoop	180.019	113.652
Diversen	84.561	14.704
	<u>367.626</u>	<u>292.156</u>

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen

Grond onder de Pieterskerk

Het College van Kerkrentmeesters van de Protestantse gemeente Leiden (voorheen Het College van Kerkvoogden van de Hervormde gemeente Leiden) heeft in de brief van 5 februari 2004 aan het College van Burgemeesters en Wethouders de bereidheid uitgesproken om ingeval van een eventueel faillissement van Stichting Pieterskerk Leiden de Pieterskerk wederom ter beschikking te stellen aan een nieuwe stichting die met dezelfde doelstelling als de huidige, de exploitatie kan voortzetten.

Voor toezegging van de gemeentegarantie ten behoeve van fasen I tot en met V-hoog is aan de gemeente Leiden het recht van tweede hypotheek verleend tot en ten belope ener hoofdsom van maximaal € 10.000.000, te vermeerderen met rente en kosten, die tezamen worden begroot op een bedrag van € 4.000.000, mitsdien tot een totaal bedrag van € 14.000.000.

Het recht van hypotheek is verleend op:

1. Het recht van opstal tot het in eigendom hebben van het kerkgebouw genaamd "De Pieterskerk" aan het Pieterskerkhof 1a te Leiden (bij het kadaster geregistreerd op het adres Pieterskerkstraat 1a te Leiden), met daarbij behorende kerkvoogdijkkamer, predikantenkamer, consistoriekamer en archiefgedeelte met bijruimten, gedeeltelijk aan de Pieterskerkstraat 1a *, aan de Pieterskerkhof en aan de Kloksteeg 16 te Leiden, op de percelen kadastraal bekend gemeente Leiden, sectie G nummers 2100, 2101 (beide afkomstig uit nummer 985 in gemelde gemeente en sectie), 1370, 1354, 1375, 980 en 978.

* Onjuiste aanduiding bij het kadaster heeft geleid tot onjuiste aanduiding in de hypotheekakte. De Pieterskerk is gelegen aan de Pieterskerkhof 1a in plaats van de Pieterskerkstraat 1a. De kadastrale nummers zijn wel correct.

2. Het recht van opstal tot het in eigendom hebben van verbouwingen en werken in casu quo onder de grond van de voormelde percelen kadastraal bekend gemeente Leiden, sectie G nummers 2101, 1354, 1370 en 1375 en meer speciaal het hebben van een opslagkelder in een gedeelte van gemelde kadastrale percelen nummers 1375 en 2101 met bovengrondse toegang middels een aanbouw aan en doorgang vanuit de Pieterskerk in de middelste travee, recht tegenover de Muskadelsteeg.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
9. Opbrengsten			
Huur kerkgebouw en nevenruimten	158.589	168.000	161.239
Opbrengst catering	572.931	390.000	426.854
Opbrengst techniek	259.720	175.000	207.826
Opbrengst faciliteiten	295.942	227.000	245.137
Opbrengst personeel	266.679	250.000	234.446
Overige opbrengsten	413.810	289.500	345.035
	<u>1.967.671</u>	<u>1.499.500</u>	<u>1.620.537</u>
10. Subsidiebatens			
Subsidie UVOK Gemeente Leiden	56.045	54.000	52.028
	<u>56.045</u>	<u>54.000</u>	<u>52.028</u>
11. Overige baten			
Tegemoetkoming loondomein lage-inkomensvoordeel (LIV)	-	-	953
Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW)	-40.952	-	95.531
Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)	-	-	131.955
Tijdelijke regeling Cultuur & Corona gemeente Leiden (TCC)	-	-	180.000
	<u>-40.952</u>	<u>-</u>	<u>408.439</u>
12. Project management			
Kosten catering	386.724	310.000	373.567
Kosten techniek	185.819	140.000	164.728
Kosten faciliteiten	267.906	167.000	179.527
Kosten personeel	240.856	170.000	179.096
Overige kosten	145.253	145.000	128.196
	<u>1.226.558</u>	<u>932.000</u>	<u>1.025.114</u>
13. Personeelslasten			
Lonen en salarissen	445.684	440.000	389.354
Sociale lasten	71.013	61.000	57.574
Pensioenlasten	42.361	38.000	35.531
Overige personeelslasten	109.674	96.000	115.945
	<u>668.732</u>	<u>635.000</u>	<u>598.404</u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Lonen en salarissen			
Bruto lonen	410.817	410.000	356.555
Mutatie vakantiedagenverplichting	3.017	-	6.386
Mutatie vakantiegeldverplichting	31.850	30.000	26.413
	<u>445.684</u>	<u>440.000</u>	<u>389.354</u>
Sociale lasten			
Premies sociale verzekeringswetten	64.159	55.000	51.291
Ziekteverzuimverzekering	6.854	6.000	6.283
	<u>71.013</u>	<u>61.000</u>	<u>57.574</u>
Pensioenlasten			
Pensioenlasten	<u>42.361</u>	<u>38.000</u>	<u>35.531</u>
Overige personeelslasten			
Kostenvergoedingen	14.890	10.000	10.705
Cursus en bijscholing personeel	6.721	3.000	4.982
Freelance medewerkers	85.030	82.000	99.638
Overige personeelskosten	3.033	1.000	620
	<u>109.674</u>	<u>96.000</u>	<u>115.945</u>

Personeelsleden

Bij de stichting waren in 2023 gemiddeld 8 personeelsleden werkzaam (2022: 6) op basis van fulltime eenheden (FTE).

14. Afschrijvingen

Afschrijvingen materiële vaste activa

Gebouwen (incl. verbouwingen)	3.541	30.000	9.463
Restauraties	70	-	70
Exploitaties	8.831	-	10.505
	<u>12.442</u>	<u>30.000</u>	<u>20.038</u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
15. Overige bedrijfslasten			
Huisvestingslasten	122.225	93.000	293.727
Kosten beheer en management	92.705	118.000	65.410
Verkooplasten	62.040	50.000	48.718
Overige kosten	30.599	65.000	36.361
	<u>307.569</u>	<u>326.000</u>	<u>444.216</u>
<i>Huisvestingslasten</i>			
Onderhoud onroerend goed	85.326	46.000	82.950
Energiekosten	60.130	85.000	47.165
Schoonmaakkosten	34.131	40.000	33.228
Assurantie	21.005	-	44.569
Overige huisvestingskosten	602	3.000	4.264
Dotatie voorziening groot onderhoud	30.000	25.000	185.000
	<u>231.194</u>	<u>199.000</u>	<u>397.176</u>
BRIM subsidie	-21.654	-22.000	-21.654
Onderhoudssubsidie Gemeente Leiden	-87.315	-84.000	-81.795
	<u>122.225</u>	<u>93.000</u>	<u>293.727</u>
<i>Kosten beheer en management</i>			
Beheerkosten	8.230	10.000	5.752
Kosten netwerkbeheer	65.054	45.000	43.879
Telefoon en porti	10.649	8.000	6.984
Verzekering	-	45.000	-
Representatiekosten	5.422	6.000	6.371
Bestuurskosten	2.497	3.000	2.424
Kosten Arboned	853	1.000	-
	<u>92.705</u>	<u>118.000</u>	<u>65.410</u>
<i>Marketingkosten</i>			
Contributie branchevereniging	9.613	5.000	8.446
Beurskosten	-	1.000	-
Advertentiekosten	35.025	25.000	29.612
Kosten website	5.762	6.000	5.942
Promotiemateriaal	7.393	5.000	1.182
Provisies	-	-	1.389
Diversen	4.247	8.000	2.147
	<u>62.040</u>	<u>50.000</u>	<u>48.718</u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Overige kosten			
Accountantskosten	24.113	33.000	27.884
Bedrijfskleding	-	1.500	1.334
Kosten orgels	3.587	9.000	610
Advieskosten	659	20.000	5.840
Overige algemene lasten	2.240	1.500	693
	<u>30.599</u>	<u>65.000</u>	<u>36.361</u>
Financiële baten en lasten			
16. Financiële baten en lasten			
<u>Financiële baten en lasten</u>			
Rente lening Stichting NRF	-9.084	-	-9.105
Overige bankrente en -kosten	1.180	-4.000	-3.590
	<u>-7.904</u>	<u>-4.000</u>	<u>-12.695</u>

Ondertekening Bestuur en Raad van Toezicht voor akkoord

Leiden, 1 juli 2024

Mevr. G.A.C.M. Hurkmans, directeur-bestuurder

Mevr. H.P. van Baalen, voorzitter

Dhr. G.J.H.C. Kramer

Mevr. J.P. van der Leun

Dhr. J.A. Hulscher

Mevr. K. van Oort

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Pieterskerk Leiden

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel met beperking

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Pieterskerk Leiden te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking' een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pieterskerk Leiden op 31 december 2023 en van het exploitatieresultaat over 2023 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023;
3. het kasstroomoverzicht over 2023; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel met beperking

De voorziening algemeen groot onderhoud van Stichting Pieterskerk Leiden is op de balans per 31 december 2023 opgenomen voor € 336.500 en de dotatie voorziening algemeen groot onderhoud van € 30.000 is begrepen in het exploitatieresultaat 2023 van Stichting Pieterskerk Leiden. Wij hebben niet voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de waardering van de voorziening groot onderhoud per 31 december 2023. De opgenomen voorziening is niet tijdig te ondersteunen met offertes betreffende het te verwachten onderhoud. Als gevolg daarvan hebben wij niet kunnen vaststellen of er eventueel correcties noodzakelijk waren met betrekking tot de hiervoor genoemde bedragen.

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pieterskerk Leiden zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel met beperking.

Materiële onzekerheid over de continuïteit

Het coronavirus heeft ook invloed gehad op Stichting Pieterskerk Leiden. Op pagina 31 van de toelichting op de jaarrekening is door het bestuur toegelicht wat de impact van het virus op Stichting Pieterskerk Leiden reeds is geweest en met wat voor impact het verder nog rekening houdt. Ook is toegelicht welke maatregelen het management al heeft genomen en welke maatregelen het voornemens is nog te nemen. Verder is toegelicht de afhankelijkheid van de Stichting van subsidies en donaties. Uit de toelichting blijkt ook dat er grote onzekerheden blijven bestaan. Het management geeft daarbij aan dat er sprake is van een onzekerheid van materieel belang met betrekking tot de continuïteit van de stichting.

Wij hebben de uiteenzetting van de situatie en de hierbij behorende onzekerheden beoordeeld en zijn van mening dat dit gegeven de situatie een adequate toelichting is. Doordat er onzekerheid is over wat de uiteindelijke economische impact van het coronavirus zal zijn, spreekt er ook veel onzekerheid uit deze toelichting.

Op grond van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen controle-informatie zijn wij van mening dat, rekening houdend met de onzekerheden die er op het moment van afgifte van deze controleverklaring zijn, de stichting de situatie in haar jaarrekening goed toelicht en haar jaarrekening terecht opmaakt op basis van continuïteit in overeenstemming met het verslaggevingsstelsel. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking' zijn wij op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Richtlijn voor de verslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Voorburg, 1 juli 2024

Stolp+KAB audit

w.g.

C.L. van Leeuwen
Accountant-Administratieconsulent

BIJLAGEN

1. OVERZICHT VASTE ACTIVA

GB-nr	Omschrijving activa	Aanschafwaarde				Afschrijvingen				Boek- waarde 31.12.2023 €	Afschrij- vingsper- centage %
		Investeringen		Desinvesteringen		2023		Desinvest.			
		2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023		
		€	€	€	€	€	€	€	€	€	
	Restauraties										
	1295 Restauratie orgels; kosten	1.398.830	-	-	1.398.830	-	-	-	-	1.398.830	
	1295 Sub. restauratie orgels; St. Orgelfonds	1.243.508-	-	-	1.243.508-	-	-	-	-	1.243.508-	
	1295 Sub. restauratie orgels; actie adoptie orgelpijpen	140.944-	-	-	140.944-	-	-	-	-	140.944-	
	1295 Sub. restauratie orgels; Otten Philips fonds	500-	-	-	500-	-	-	-	-	500-	
	1295 Sub. restauratie orgels; Rijk	13.878-	-	-	13.878-	-	-	-	-	13.878-	
	1295 Sub. restauratie orgels; Ministerie BIZA (Luiken)	2.000-	-	-	2.000-	2.000-	-	2.000-	-	-	
	1295 Restauratie orgels; kosten Luiken	93.797	-	-	93.797	93.797	-	93.797	-	-	
		<u>91.797</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>91.797</u>	<u>91.797</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>91.797</u>	<u>-</u>	
	1525 Kosten grote restauratie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1526 Subsidie grote restauratie (extern)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1527 Donaties grote restauraties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1528 Sponsoring grote restauratie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1529 Subsidie grote restauratie (RDMZ)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1530 Afschrijving grote restauratie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1570 Project restauratie vloer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1575 Kleine restauratie's	701	-	-	701	508	70	578	123	10	
		<u>701</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>701</u>	<u>508</u>	<u>70</u>	<u>-</u>	<u>578</u>	<u>123</u>	
	Totaal restauraties	92.498	-	-	92.498	92.305	70	-	92.375	123	
	Gebouwen (incl. verbouwingen)										
	108 Gebouwen en opstalrecht	5	-	-	5	-	-	-	5	0	
	1210 Goudleerbehang KMK Jochem Meijer	4.446	-	-	4.446	4.005	441	4.446	-	10	
		<u>4.446</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>4.446</u>	<u>4.005</u>	<u>441</u>	<u>-</u>	<u>4.446</u>	<u>-</u>	
	1220 2012 Verlichting	-	-	-	-	-	-	-	-	20	
	1220 2012 Ontvangen gift verlichting	-	-	-	-	-	-	-	-	20	
	1220 2014 Verlichting	9.209	-	-	9.209	9.209	-	9.209	-	20	
	1220 17-04-2019 Kroonluchter Lutherse gemeente	1.000	-	-	1.000	-	-	-	1.000	20	
		<u>10.209</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>10.209</u>	<u>9.209</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>9.209</u>	<u>1.000</u>	
	1230 2012 Subsidie sleutelplan	6.000-	-	-	6.000-	6.000-	-	6.000-	-	20	
	1230 2012 Sleutelplan	14.311	-	-	14.311	14.311	-	14.311	-	20	
		<u>8.311</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>8.311</u>	<u>8.311</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>8.311</u>	<u>-</u>	
	1265 Herinrichting entrée t/m 2003	8.757	-	-	8.757	8.757	-	8.757	-	10	
	1265 Herinrichting entrée investeringen 2004	58.569	-	-	58.569	58.569	-	58.569	-	10	
	1265 Herinrichting entrée investeringen 2005	32.482	-	-	32.482	32.482	-	32.482	-	10	
	1265 Subsidie St. Vrienden	102.713-	-	-	102.713-	102.713-	-	102.713-	-	10	
	1265 Herinrichting entrée investeringen 2006	20.025	-	-	20.025	20.025	-	20.025	-	10	
	1265 Herinrichting Tuin	6.000	-	-	6.000	4.950	600	5.550	450	10	
	1265 Schuifdeur + luchtgordijn + installatie	7.285	-	-	7.285	6.014	729	6.743	542	10	
		<u>30.405</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>30.405</u>	<u>28.084</u>	<u>1.329</u>	<u>-</u>	<u>29.413</u>	<u>992</u>	

1270 Kantoor Honk investeringen 2006	1.633	-	-	1.633	1.633	-	1.633	-	10	
1270 Kantoor Honk investeringen 2007	1.783	-	-	1.783	1.783	-	1.783	-	10	
1270 Kantoor Honk investeringen 2016	3.667	-	-	3.667	2.324	367	2.691	976	10	
	<u>7.083</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7.083</u>	<u>5.740</u>	<u>367</u>	<u>-</u>	<u>6.107</u>	<u>976</u>	1,343
1280 2015 Compressor	1.361	-	-	1.361	986	136	1.122	239	10	
1280 2016 Vacuum pomp / Cloud chamber	997	-	-	997	658	100	758	239	10	
1280 2016 Vacuum pomp / Cloud chamber	997	-	-	997	633	100	733	264	10	
1280 2017 Datafox tijdregistratieterminal	1.234	-	-	1.234	718	123	841	393	10	
	<u>4.589</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>4.589</u>	<u>2.995</u>	<u>459</u>	<u>-</u>	<u>3.454</u>	<u>1.135</u>	10
1505 Verbouwing bibliotheek - bar	2.465	-	-	2.465	2.181	247	2.428	37	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - kassa	1.600	-	-	1.600	1.413	160	1.573	27	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - spoeltapblad	772	-	-	772	680	77	757	15	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - buffet	1.100	-	-	1.100	963	110	1.073	27	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - schuifraamloket	1.958	-	-	1.958	1.715	196	1.911	47	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - koelkast vriezer en oven	4.264	-	-	4.264	3.728	426	4.154	110	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - televisie	1.270	-	-	1.270	1.111	127	1.238	32	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - elektra	1.953	-	-	1.953	1.706	195	1.901	52	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - koffiemachine	2.003	-	-	2.003	1.734	200	1.934	69	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - elektra	3.783	-	-	3.783	3.276	378	3.654	129	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - elektra tbv hetelucht gordijn	1.350	-	-	1.350	1.170	135	1.305	45	10	
1505 Bijdrage Stichting Vrienden	20.000	-	-	20.000	17.333	2.000	19.333	667	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - Schuifdeur naar Cafe	3.850	-	-	3.850	3.048	385	3.433	417	10	
1505 Verbouwing bibliotheek - Elektra tbv schuifdeur	197	-	-	197	156	20	176	21	10	
	<u>6.566</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>6.566</u>	<u>5.548</u>	<u>656</u>	<u>-</u>	<u>6.204</u>	<u>362</u>	10
1550 Project keuken / bar / kantoortoren	107.228	-	-	107.228	105.048	-	105.048	2.180	5	
Doorbelasting afschrijvingskosten v.d. Werff	-	-	-	-	2.180	-	2.180	2.180	5	
1550 Investering keuken (2007)	9.809	-	-	9.809	9.809	-	9.809	-	10	
1550 Lichtgevende Alu strips	1.400	-	-	1.400	933	140	1.073	327	10	
1550 Lockerkast	1.485	-	-	1.485	981	149	1.130	355	10	
	<u>119.922</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>119.922</u>	<u>118.951</u>	<u>289</u>	<u>-</u>	<u>119.240</u>	<u>682</u>	10
1560 Renovatie toiletgroep	170.140	-	-	170.140	170.140	-	-	170.140	-	5
	<u>170.140</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>170.140</u>	<u>170.140</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>170.140</u>	<u>-</u>	5
Investeringen minus subsidies 2017										
1565 Buitenopslag	19.492	-	-	19.492	19.492	-	19.492	-	20	
	<u>19.492</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>19.492</u>	<u>19.492</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>19.492</u>	<u>-</u>	20
1580 Escaperoom										
Escaperoom in gebruik vanaf 17/08/2017	17.305	-	-	17.305	17.305	-	17.305	-	20	
	<u>17.305</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>17.305</u>	<u>17.305</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>17.305</u>	<u>-</u>	20
Totaal gebouwen (incl. verbouwingen)	398.472	-	-	398.472	389.780	3.541	-	393.321	5.152	

Exploitatie										
Inventaris:										
1236 2005 Vorkheftruck (minus €5.000 subsidie)	14.000	-	-	14.000	14.000	-	-	14.000	-	10
1236 2005 Vleugel (piano)	8.403	-	-	8.403	8.403	-	-	8.403	-	10
1236 2008 Veegmachine	11.459	-	-	11.459	11.459	-	-	11.459	-	10
1236 2010 Meubels	14.460	-	-	14.460	14.460	-	-	14.460	-	20
1236 2011 Telefooncentrale	4.000	-	-	4.000	4.000	-	-	4.000	-	20
1236 2011 Tacticus IT systeem	27.439	-	-	27.439	27.439	-	-	27.439	-	20
1236 2011 Tacticus IT systeem subsidie	20.000-	-	-	20.000-	20.000-	-	-	20.000-	-	20
1236 2011 Bekleding stoelen Kerkmeesterkamer	2.576	-	-	2.576	2.576	-	-	2.576	-	20
1236 2012 Vergoeding bekleding stoelen Kerkmeesterkamer	1.533-	-	-	1.533-	1.533-	-	-	1.533-	-	20
1236 2012 Bureaustoelen 5x	3.625	-	-	3.625	3.625	-	-	3.625	-	20
1236 2013 Weber airco	3.800	-	-	3.800	3.800	-	-	3.800	-	20
1236 2014 2 iPad's	792	-	-	792	792	-	-	792	-	20
1236 2014 Breedbeeld TV	1.858	-	-	1.858	1.858	-	-	1.858	-	20
1236 2014 5 x bureaustoel	3.625	-	-	3.625	3.625	-	-	3.625	-	20
1236 2014 Bank	474	-	-	474	474	-	-	474	-	20
1236 2014 Hoezenset	520	-	-	520	520	-	-	520	-	20
1236 2015 3x iPad	1.079	-	-	1.079	1.079	-	-	1.079	-	20
1236 2015 stellingen	1.382	-	-	1.382	1.382	-	-	1.382	-	20
1236 2015 iPad	536	-	-	536	536	-	-	536	-	20
1236 2015 Lightspeed kassasysteem	588	-	-	588	588	-	-	588	-	20
1236 2015 2x bureaustoelen	1.450	-	-	1.450	1.450	-	-	1.450	-	20
1236 2015 Thin cliënt	490	-	-	490	490	-	-	490	-	20
1236 2015 Theaterdoeken	3.973	-	-	3.973	3.973	-	-	3.973	-	20
1236 2015 Thin cliënt	505	-	-	505	505	-	-	505	-	20
1236 2015 Server-systeem	1.367	-	-	1.367	1.367	-	-	1.367	-	20
1236 2015 Server-systeem	3.641	-	-	3.641	3.641	-	-	3.641	-	20
1236 2016 SMEG vaatwasser	3.699	-	-	3.699	3.699	-	-	3.699	-	20
1236 2016 Server systeem	12.465	-	-	12.465	12.465	-	-	12.465	-	20
1236 2016 tuinstoelen	2.546	-	-	2.546	2.546	-	-	2.546	-	20
1236 2016 deurbeslag	775	-	-	775	775	-	-	775	-	20
1236 2016 Thin cliënt	490	-	-	490	490	-	-	490	-	20
1236 2016 salto deurbeslag	1.287	-	-	1.287	1.287	-	-	1.287	-	20
1236 2016 Ipad	429	-	-	429	429	-	-	429	-	20
1236 2017 Tuinset Rameau	1.370	-	-	1.370	1.370	-	-	1.370	-	20
1236 2017 salto deurbeslag	1.141	-	-	1.141	1.141	-	-	1.141	-	20
1236 2017 Oplaadpunt mobiele telefoons	814	-	-	814	814	-	-	814	-	20
1236 2018 Zit/sta bureau's (7x) (26/04/2018)	3.922	-	-	3.922	3.659	263	-	3.922	-	20
1236 2018 Zit/sta bureau's (2x) (04/06/2018)	1.136	-	-	1.136	1.040	96	-	1.136	-	20
1236 2018 Speedroldeur doek (14/06/2018)	2.663	-	-	2.663	2.398	265	-	2.663	-	20
1236 2018 Casba 2 lima fauteuills (22-06-2018)	1.019	-	-	1.019	918	101	-	1.019	-	20
1236 2018 Banken cognac (03/07/2018)	876	-	-	876	788	88	-	876	-	20
1236 19-12-2018 - (via CC) QuizExpress	1.007	-	-	1.007	804	203	-	1.007	-	20
1236 01-05-2019 - Ladenblok / flessenkoeling	3.820	-	-	3.820	2.801	764	-	3.565	255	20
1236 19-06-2019 - printers/scanners	2.916	-	-	2.916	2.041	583	-	2.624	292	20
1236 29-07-2019 - Matrx4 wanden opslag kooromgang	4.445	-	-	4.445	3.037	889	-	3.926	519	20
1236 27-02-2020 - NICE toonbankvriezer	487	-	-	487	251	97	-	348	139	20
1236 03-06-2020 Wordline PIN apparaat	690	-	-	690	357	138	-	495	195	20
1236 20-04-2022 - Apple iPad	569	-	-	569	76	114	-	190	379	20
1236 10-06-2022 - 10x portfoon	4.254	-	-	4.254	496	851	-	1.347	2.907	20
1236 10-08-2022 - BenQ Apple beamer	853	-	-	853	71	171	-	242	611	20
1236 18-11-2022 - Stoelenplan	125.160	-	-	125.160	-	-	-	-	125.160	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
269.341	-	-	-	269.341	134.262	4.622	-	138.884	130.457	

Licht, geluid en rigging:									
1240 2000 Stagemaker	7.060	-	-	7.060	7.060	-	7.060	-	6,7
1240 2013 Evelements techniek inventaris	2.810	-	-	2.810	2.810	-	2.810	-	20
1240 2013 CCV mobiele pin	799	-	-	799	799	-	799	-	33
1240 2014 Licht- en geluidskar	744	-	-	744	744	-	744	-	20
1240 2016 Verlocks & steels	712	-	-	712	712	-	712	-	20
1240 Licht, geluid en rigging	5.983	-	-	5.983	5.685	298	5.983	-	20
1240 Beamer + scherm	19.562	-	-	19.562	10.758	3.912	14.670	4.892	20
	-	-	-	-	-	-	-	-	
	<u>37.670</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>37.670</u>	<u>28.568</u>	<u>4.210</u>	<u>-</u>	<u>32.778</u>	<u>4.892</u>
1320 Kerkelijk kunstbezit (inventarisatiewerkzaamheden)									
Diversen	2.240	-	-	2.240	2.240	-	2.240	-	10
	<u>2.240</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>2.240</u>	<u>2.240</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>2.240</u>	<u>-</u>
Totaal exploitatie	<u>309.251</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>309.251</u>	<u>165.070</u>	<u>8.832</u>	<u>-</u>	<u>173.902</u>	<u>135.349</u>
Totaal materiële vaste activa	<u>800.221</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>800.221</u>	<u>647.155</u>	<u>12.443</u>	<u>-</u>	<u>659.598</u>	<u>140.623</u>